

Министерство образования и науки Республики Бурятия
ГБОУ «Кижингинская школа-интернат среднего общего образования»

Рекомендована к утверждению

протокол ШМО № 1

от «24» августа 2021г.

Утверждена приказом

ГБОУ «КШ-ИСО»

№ 28/1 О/Д от «28» августа 2021г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО УЧЕБНОМУ ПРЕДМЕТУ
«Буряад литература»

Для 5-9 классов (основной) класса (ступени)

на период пять лет обучения

Автор (составитель):

Абидуева Лариса Николаевна,

учитель бурятского языка и литературы высшей категории

2021 г.

Гаршаг

1. Тайлбари бэшэг
2. Буряд хэлээр нурагшадай бэлэдхэлэй дүнгүүд
3. Нуралсалай предметэй байгуулга ба удха
4. Нуралсалай тематическа түсэблэл
5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд
6. Хабсаргалта

I. Тайлбари бэшэг

Буряад литература үзэхэ программа эблүүлхэн үндэхэ хууринууд:

- Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» ФЗ №273 от 29.12.2012;
- Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 31.12.2015г №1577 «О внесении изменений в федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17.12.2010 №1897»;
- Федеральный государственный образовательного стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17.12.2010 года №1897;
- Положения о рабочей программе ГБОУ «Кижингинская школа-интернат среднего общего образования»;
- Основная образовательная программа ООО ГБОУ «Кижингинская школа-интернат среднего общего образования»;
- Программа воспитания «Мүшэн» ГБОУ «Кижингинская школа-интернат среднего общего образования».

Тус программа гүрэнэй Федеральна стандарт, Буряад Республикын Хуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствын туршалгын программа дээрэ үндэхэлэгдэнэ. Буряад дунда хургуулида түрэлхи литература хуралсалай предмет болгогдожо, үзэгдэжэ байдаг гээшэ.

Буряад литература үзэлгэ болбол имагтал түхэл янза дүрсөөр харуулдаг дээрэхэ хурагшадые арад зондоо үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай.

Буряад литература заалгын зорилгонууд:

- Хурагшадта түрэлхи литература шудалан үзүүлхэдээ, буряад хэлэнэйнгээ баялигтай гүнзэгыгөөр танилсуулха, хайнаар хэлүүлдэг, уншуулдаг, бэшүүлдэг болгохоһоо гадна, буряад арадайнгаа ажабайдал, түүхэ, заншал, зан абари үзэжэ байгаа зохёолнууд дээрэ үндэхэлэн, хайнаар ойлгуулха, ухаан сэдхэлдэнь шэнгээхэ, манай обществын ёһото эрхэтэн болгон хүмүүжүүлгэ болоно.
- Хурагшадые уран зохёол абьяастайгаар уншаха дуратай, ходохойгоор, тодо зүбөөр уншаха шадабариинь хүгжэхэ, уншанан зохёолоо ухаандаа буйлуулан, удхыень зүбөөр элирүүлэн ойлгодог, хонирходог болгохоһоо гадна, хурагшадай зохёол шудалан, шэнжэлэн үзэхэ эхин дадалнуудые бүридүүлхэ, түрэлхи литература тухайгаа юрэнхы мэдэсэтэй болгохо гэхэн зорилгонуудые табина.
- Арадай түүхэдэ, уран зохёолшын зохёол соогоо харуулхан үе сагта, арад зоной ажал хүдэлмэриинь аша туһада, үйлэ хэрэгтэ, ёһо заншал, гуримда хурагшадай анхарал хандуулха.
- Олонийтын ажабайдал тухай ойлгосыень саашань үргэдхэхэ, мэдэсыень гүнзэгырүүлхэ, хурагшадай зан заншал, сэдхэл ухаа, бодол хүсэл зүбөөр, даамайгаар бүрилдүүлхэ.
- Түрэл арадайнгаа хэлэдэг үндэхэн хэлые хайнаар шудалжа, хүнэй ойлгохоор, тодо хонороор хэлүүлжэ хургаха шухала.

- Нурагшадые түрэн нютаг ороноо байнаар мэдэхээрнь, дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, ажабайдалай үзэгдэлнүүдэй, нютагайнгаа байгаалиин гоё хайханиие зүбөөр сэгнэдэг хүн болгожо нургаха юм.
- Түрэн эхэ эсэгээ, аха зоние хүндэлхэ гэнэн арадай хайн хайхан заншалые хүндэлжэ баримталха дадалтай болгохо.

Нуралсалай предметэй тодорхойлол

V-VII классуудай түрэлхи литературын программа тематическа гол ёноной үндэн дээрэ байгуулагдаба. Эндэ арадай аман зохёолнууд, буряад литература сооһоо удхын ба байгуулалтын талаар нурагшадай ойлгосо, мэдэсэдэ таарамжатай уран хайханай зохёолнууд шэлэгдэн абтажа, тайлбарилан уншахаар, шудалан үзэхөөр хараалагдаба. V-VII классуудта буряад литературын программа соо оруулагдаһан зохёолнууд бүхыдөө эхинһээ адаг хүрэтэр уншагдахаһаа гадна, шэлэгдэн абтаһан эпическэ зохёолой зарим хэнгүүд уншагдахаар хараалагдана. Зохёолой удха тухай хөөрэлдөөн, эхин шатын шэнжэлэл хэжэ нуралга имагтал литературна текст дээрэ хүдэлэлгэһөө эхитэй.

Уран зохёолоор шэнжэлэл хэхэдэ, нурагшадай мэдэсэ, хэлэхэ, хөөрэхэ дүршэл хараадаа абан, олон янзын аргууд сооһоо уран зохёолой удха зүбөөр ойлгуулха тон таарамжатай аргуудые шэлэн хэрэглэхэ болоно. Уран зохёолой гол удха, байгуулга, хэлэ зүбөөр ойлгуулха, нурагшадай ханал бодол зүбөөр бүрилдүүлхэ, ухаалдуулжа нургаха хэрэгтэ шанар хайнтайгаар, зүбөөр эмхидхэгдэн литературна шэнжэлэл ехэ удха шанартай.

Программа соо шудалан үзэхэ ба уялгата уншаха зохёолнуудһаа гадна, нурагшадай заабол сээжэлдэхэ зохёолнуудай список үгтэнхэй. Шүлэг гү, али прозаическа зохёолһоо шэлэн абтаһан зарим хэнгүүдые нурагшадай сээжэлдэхэдэ, тусгаар анхарал хандуулагдаха болоно.

Сээжэлдэхэ зохёолнуудай нэрэнүүдэй удаа класһаа гадуур нурагшадай уншаха зохёолнуудай список үгтэнхэй. Нурагшадай гэртээ уншаһан зохёолнуудаар хэшээлэй үедэ хөөрэлдөө хэхын тулада программаар тусгаар саг һомологдоно

VIII-IX классуудта нурагшадай үзэл бодол хүгжөөхэ, хүмүүжэлынь нарижуулха, буряад литературада, уран уншалгада дурлалынь хурсадхаха, тэдэнэй уранаар уншаха, уншаһанаа хөөржэ үгэхэ, зохёол шүүлбэрлэхэ, ханал бодолоо дүүрэнээр, гуримтайгаар хэлэхэ, урданай ба мүнөө үеын арадай ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй нягтаар холбон харуулха, баримталха, зохёолнууд соо зураглагдаһан дүрэнүүд дээрэ хүнэй ханал бодол, эрмэлзэл зориг, зан заншал тухай бодомжолхо, согсолхо, уранаар хөөрэхэ, бэшэхэ дүршэл шадабариинь бүри ехээр хүгжөөхэ, нарижуулха зорилгонууд табигдана.

VIII-IX классуудай буряад литературын программа соо арадай аман зохёолһоо, уран зохёолшодой зохёолнуудһаа эхилээд, литературно-удаа дараалһан гол ёно баримталан, мэдээжэ зохёолшодой эрхим хайн зохёолнууд, зохёолнуудһаа хэнгүүд тус классуудай нурагшадай наһанда, ойлгосо мэдэсэдэ тааруулагдан шэлэгдэн абтажа оруулагдаба. Тус классуудта табигдаһан зорилгонуудые хүсэдөөр бэлүүлхын тула литература заалгада хэрэглэгдэдэг арга онолнуудые зохёохы шанартайгаар нарижуулан хайжаруулха, нуралсалай гол түхэл (формо) болохо хэшээлэй хажуугаар лекци, семинар, хөөрэлдөөнүүдые,

практикум, консультац г. м. хэрэглэлсэхэ байна. Үгын искусствын уран найханһаа үндэһэлһэн программа соо ороһон зохёолнуудые уранаар уншажа, сэдхэлээ доһолгон удхыень ойлгожо, һурагшад ухаагаа баяжуулха байна. Эндэ зохёолой текст дээрэ хүдэлхэдөө, уншаһанаа хөөрэхэ, текст шэнжэлэл хэхэ, зохёолой удхаар һанамжануудаа хэлэхэ г.м. хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

Һурагшадай бэлэдхэл, ойлгосо, мэдэсэ хараадаа абажа, зохёолой текст шэнжэлхэдэ, үрэ дүн һайтай, таараха арга онолнуудые хэрэглэхэ шухала. Тиихэдэ һурагшад үзэжэ байһан зохёолой удхаар бодомжолхо, гол удхыень гүнзэги ойлгожо абаха юм. Туд классуудай программа соо согсолон үзэгдэхэ материалнууд — арадай аман зохёол ба тэрэнэй жанрнууд, үльгэрнүүд ба үльгэршэд, мүнөө үеын хэдэн уран зохёолшодой зохёолнууд — ороһон байна. Эндэ лекционно арга, хөөрөлдөөнүүдые хэрэглэхэдэ таарамжатай. Тиихэдэ уран зохёолшын зохёол үзэхэдөө, класһаа гадуур уншагдаха туд зохёолшын гү, али үзэгдэжэ байһан зохёолой темэдэ дүтэрхы бэшэ зохёолнуудые хэрэглэн, семинарай шэнжэтэй хэшээлнүүдые үнгэргэжэ болоно.

VIII–IX классуудай программын ёһоор буряад литература үзэжэ дүүргээд байхадаа, һурагшад арадай аман зохёолой бии болоһон, хүгжэһэн, түрүүшын уран зохёолшодой зохёолнуудһаа эхилээд, мүнөө үеын уран зохёолшодой зохёолнууд тухай гүнзэги мэдэсэтэй болоһон байха ёһотой. Тиихэдэ арадай аман зохёолой ба литературна зохёолнуудай жанрнууд тухай, уран зохёолой байгуулга, сюжет, темэ, удха, онсо уран аргууд, хэлэн г. м. тухай мэдэсээ үргэдхэһэн, зохёолой текст уншаха, хөөрэхэ, шэнжэлхэ, өөрынгөө һанамжа, бодол дамжуулха дүршэл шадабарияа һайжаруулһан, нарижуулһан байха болоно.

Программа соо оруулагдаһан зохёолнууд булта һурагшадаар уншагдаха, удаань шэнжэлэгдэхэ зэргэтэй. Тэрэ тоодо уран зохёолшын ажал ябуулга, зохёохы зам, тэрэнэй Эхэ орондоо үнэн сэхэ, бээ үгэнги, үндэр мэдэрэлтэй байһаниинь зохёолойнь текст шудалан, зүб мүрөөр бодомжолходо, удхыень ойлгоходо туһалха юм. Уран зохёолнуудые шэнжэлхэдэ, һурагшад буряад литературын баялигтай, түрэл арадайнгаа сэдхэл ухаанай хүгжэлтэтэй, литературын хүгжэлтын ёһо гуримтай, түхэлнүүдтэй (формонуудтай) танилсана, литературна теорёор мэдэсэнэ үргэдэнэ, зохёолнуудай удха гүнзэгигөөр ойлгожо абана, гоё һайханиие ойлгохо талаар хүмүүжэнэ. Хэшээлнүүдтэ ба хэшээлһээ гадуурхи хүдэлмэридэ “Байгал” журналда, “Буряад үнэн” газетэдэ гаража байгаа ниитэ зоной һаналай талаһаа һайшаагдаһан мүнөөнэй уран зохёолнууд, публицистикэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна. Мүнөө сагай литературын шухала асуудалнуудтай танилсуулха, литературна зохёолнуудые хэрэглүүлжэ, һурагшадые һонирхуулдаг, ажабайдалай асуудалнуудаар харюу олгуулжа һургаха юм.

Гэрэй даабари соо уран зохёолой текст уншалга болон зохёолоор хэхэ бусад ондоо хүдэлмэри хараалагдана. Класс бүхэнэй программада һурагшадай аман ба бэшэмэл хэлэлгэ хүгжөөхэ хүдэлмэри үгтэнэ. Эдэ хүдэлмэри зохёол үзэлгэтэй нягта холбоотой байжа, һурагшадай ухаалдин бодомжолхо, уранаар ба удха зохилдоотойгоор бодомжолхо шадабариинь хүгжөөхэ, гоё һайханиие ойлгохо мэдэрэлыень нарижуулха, уран зохёолнуудые шэнжэлхэ, сэгнэхэ шадабаритай болгохо юм. Аман гү, али бэшэмэл хүдэлмэрийн урда тээ заатагүй бэлэдхэлэй һургалгын хүдэлмэри үнгэргэхэ хэрэгтэй. Эндэ буряад хэлэ үзэлгэдэ

бүрилдүүлэгдэһэн хурагшадай мэдэсэ, шадабари ба дадалгада багша түшэглэхэ байна. Мүн литератураар үнгэргэгдэдэг аман ба бэшэмэл хүдэлмэри заабол үзэжэ байһан уран зохёолнуудтай холбоотой байха юм. Хурагшадай хэлэлгын болбосоролые дээшлүүлхын тула олон янзын хүдэлмэри, тэрэ тоодо диалогическа ба монологическа хэлэлгэ хэрэглэхэ шухала.

Хуралсалай түсэбтэ предметэй хуури тодорхойлон бэшэлгэ

Хуралсалай программын түсэбэй ёһоор 5 – 9 классуудта хэрэглэхэ номууд:

С. Д. Будаев, Ц. С. Жанчипова, Д.Х. Митупова. «Буряад литература». 5 класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2011.

Ж.Ц. Жамбуева, Ц.Б. Цыренова, О. В. Цыщыкова«Буряад литература». I, II хубинууд. . 6 класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2011.

С.А. Ошорова, С.С. Балданова. «Буряад литература». I, II хубинууд. 7класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2014.

Бадмацыренова Ц.Б., Гармаева К.Н., Ширапова Б.Ш. «Буряад литература». 1-дэхи, 2-дохи хуби. Ном-хрестомати. 8 класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2013.

С.А. Ошорова, Д.Б. Цыденов. «Буряад литература ». I, II хубинууд. 9 класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2012.

Хуралсалай программын түсэбэй ёһоор 5 – 9 классуудта 306 саг хараалагдана:

5 класс – 68 саг (неделиин 2 саг);

6 класс – 34 саг (неделиин 2 саг);

7 класс –68 саг (неделиин 2 саг);

8 класс – 68 саг (неделиин 2 саг);

9 класс – 68 саг (неделиин 2 саг).

II. Буряад литератураар хурагшадай бэлэдхэлэй дүнгүүд

хурагшад иимэ личностнэ дүнгүүдые харуулха ёһотой:

- түрэлхи литература тухайгаа юрэнхы мэдэсэтэй болохо;
- хурагшад түрэлхи литература шудалан үзэхэдөө, буряад хэлэнэйнгээ баялиг гүнзэгыгөөр мэдэхэ болохо;
- найнаар хэлэдэг, уншадаг, бэшэдэг болгохоһоо гадна, буряад арадайнгаа ажабайдал, түүхэ, заншал, зан абари үзэжэ байгаа зохёолнууд дээрэ үндэһэлэн, найнаар ойлгохо, ухаан сэдхэлдээ шэнгээхэ;
- хурагшад уран зохёол абьяастайгаар уншаха дуратай, ходорхойгоор, тодо зүбөөр уншаха шадабарияа хүгжөөхэ;
- уншанан зохёолоо ухаандаа буйлуулан, удхыень зүбөөр ойлгохо, тайлбарилха;
- хурагшад зохёол шудалан, шэнжэлэн үзэхэ эхин дадалнуудые бүридхэхэ;
- хурагшад уран зохёолнуудые уншахадаа, арадай түүхэдэ, уран зохёолшын зохёол соогоо харуулһан үе саг, арад зоной ажал хүдэлмэриинь аша туһа, үйлэ хэрэг, ёһо заншал, гурим хурагшад анхаралаа хандуулха;
- олониитын ажабайдал тухай ойлгосо саашань үргэдхэхэ, мэдэсэн гүнзэгырхэ, хурагшадай зан заншал, сэдхэл ухаан, бодол хүсэл зүбөөр, даамайгаар бүрилдэхэ;
- түрэл арадайнгаа хэлэдэг үндэһэн хэлые найнаар шудалжа, хүнэй ойлгохоор, тодо һонороор хэлэжэ хураха шухала.

- һурагшад түрэнхэн нютаг орондоо дуратайгаар хүмүүжэхэ;
- ажабайдалай үзэгдэлнүүдэй, нютагайнгаа байгаалин гоё найхание зүбөөр сэгнэдэг хүн боложо һураха;
- түрэнхэн эхэ эсэгээ, аха зоние хүндэлхэ гэнэн арадай найн найхан заншалые хүндэлжэ баримталха дадалтай болохо.

Һурагшадай метапредметнэ дүнгүүдын нимэ байха жэшээтэй:

- хэлэлгыншье, бэшэмэлшье мэдээнүүдые зүбөөр ойлгожо абаха;
- уншалгын хэдэн янзануудые шадаха;
- интернетһээ гү, али бэшэшье материалһаа мэдээнүүдые суглуулан бүридхэжэ шадаха;
- элдэб толинуудые, номуудые хэрэглэжэ шадаха;
- ойлгоһон материалаараа бэшэмэлшье, сээжэшье харюусажа шадаха;
- багахан элидхэлнүүдые бэлдээд, нүхэдэйнгөө урда хэлэжэ шадаха.

Предметнэ дүнгүүдын гэхэдэ:

- уран зохеол тухай бүхэли мэдэсэтэй болохо;
- уран зохёолшын зохёол соогоо зураглаһан зурагые ухаан сэдхэлдээ бии болгожо, үзэжэ байһан зохёолой шухала үйлэнүүдые (эпизодые) бэшэ үйлэнүүдһэнь илгажа, зохёол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, тэрэнэй хойшолон, сагые элирүүлхэ;
- үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалин үзэгдэлнүүдые, зураглаһан зураглалнуудые текст сооһоо илгахэ;
- зохёолой геройдо өөрын хэлэнэн үгэ, хэнэн хэрэг, үйлэ дээрэ үндэһэлһэн характеристикэ үгэхэ;
- уран зохёолой болоод хрестоматиин текст зүбөөр, ходорхойгоор уншаха;
- сээжэлдэнэн зохёол уранаар, тодоор уншаха;
- багашаг ба ехэ эпическэ зохёолнуудай хэһэгүүдые тобшоор, удхадань дүтэрхыгөөр, түүбэрилэн хөөрэжэ, найруулан (изложени) бэшэхэ;
- шудалан үзэжэ байһан зохёолоор өөрынгөө һанамжа зохёолго (сочинени-бодомжо) болгон бэшэхэ;
- багшын табиһан асуудалда дүүрэн харюу үгэн хөөрэжэ, бэшэжэ, зохёолой герой тухай рассказ зохёохо;
- эпическэ зохёолоор гү, али тэрэнэй таарамжатай хэһэгээрнь түсэб табиха;
- өөрынгөө дураар шэлэжэ уншаһан зохёол тухайгаа өөрынгөө һанамжые хэлэхэ;
- уран зураашадай зураһан зураг, хараһан кино тухай мүн һанамжыа хэлэхэ, хөөрэхэ.

Үзэжэ байһан сэдэбээр болон дүн гаргалгын хиналгануудай түхэлнүүд

1. Аман харюу
2. Сээжэ уншалга
3. Гэрэй даабари
4. Һуралсалай түсэлнүүд
5. Шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүд
6. Зохёолго (найруулга, табигдаһан асуудалнуудта тобшо харюу, гол дүрын характеристикэ, зурагаар зохёолго, һанамжа бэшэлгэ г.м.)
7. Зохёохы ажал ябуулга (шүлэг найраглал, арадай аман зохёолой бага жанрнуудай ёһоор зохёохы туршалганууд г.м.)

8. Тест дүүргэлгэ
9. Шалгалтын хүдэлмэри
10. Түсэл бээлүүлгэ
11. Зохёолой удхаар зураг зуралга, гэрэл толлолго болгон харуулан хөөрэлгэ
12. Хуралсалай ажалнууд (хүсэнэгүүд, хэшээлэй сэдэбээр түшэглэхэ схемэнүүд, гэрэл толлолгонууд)

Хурагшадай мэдээ, шадабари, дүршэл сэгнэхэ эрилтэнүүд

Программын эрилтын ёһоор хурагшадай ямар мэдэсэтай, шадабаритай ба дүршэлтэй болоһые, буряад литератураар хэр зэргэ бэлэдхэлтэй болоһые зібээр элирүүлхэ байһан соонь шалгаха гээшэ гол зорилго болоно.

Хурагшадай мэдээ сэгнэхэдээ, тэдэнэй журам, үзэл болоод мэдэрэлын хэр зэргэ зібээр бүрилдэнхэйб, эстетическэ талаараа ямараар химүүжилэгдэжэ байнаб, уншаһан уран зохёолоо зібээр ойлгохо, сэгнэжэ шадаха шадабаринь хэр зэргэ бүрилдэжэ байнаб гэхэн зүйлнүүдтэ анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Хуралсалай шата бихэндэ (хэшээлэй алишье үедэ) ингэргэгдэдэг хурагшадай есһедее уншалгын үедэ, уншажа байһан зохёолой удхые зібээр ойлгохо, хеерэжэ шадаха болохо дүршэлынь хигжеехэ. Зохёол соо харуулагдаһан үйлэнүүд, үйлэдэгшэ нюурнуудай хэлэһэн үгэнүүд, хэһэн хэрэг үйлэнүүд, зохёолой үзэл бодолой удха болоод уран һайханайнь зүйлнүүдые элирүүлгэдэ ямар удхатай, үүргэтэй байһынь хурагшадай ойлгожо, еерынхээрээ сэгнэжэ шадаха дүршэл шадабариинь арьбадхаха, үргэдхэхэ.

Уран зохёол шудалан үзэлгэдэ, илангаяа тэрэнэй шэнжэлэл хэлгэдэ литературна теори шудалха айхабтар ехэ удха шанартай. хурагшадай мэдэсые бодото ажалдань, шудалан үзэжэ байһан уран зохёолго (сочинени) бэшэлгэдэ, хеерэлгэдэнь зібээр, шадамараар хэрэглүүлхэ, энэ хуралгада тусгаар анхаралаа хандуулжа байха болоно. Энэ талаар литература болон искусство тухай хэлэһэн үгэнүүдэй, статьянуудай хурагшадай литературна бэлэдхэлдэ тон ехэ удха шанартай байһынь ойлгуулха.

Хурагшадые тусхай литературна бэлэдхэлтэй болгохын тула литературна теоринуудые һайнаар шудалуулха, гүнзэгы мэдэсэтэй болгохо шухала. Эндэ багша хурагшадай мэдэсэдэ, тэрэнэй шанартань тусгаар эрилтэ табиha уялгатай. Хурагшад зохёолго, асуудалда харюу, реферат болоод бэшэшье бэшэмэл хидэлмэри ямараар бэшээб, тэрээн дээрэһэнь үндэһэлжэ, тэдэнэй литературна бэлэдхэлэй, мэдэсын, аман ба бэшэмэл хэлэнэй дүршэл шадабариин хэр зэргэ хигжэһэниинь сэгнэгдэхэ болоно. Программын эрилтын ёһоор хурагшадай литературна бэлэдхэл, илангаяа хурагшадай аман ба бэшэмэл хэлэнэй бэлэдхэлынь, дүршэл шадабаринь тусхай гуримтайгаар бүрилдүүлэгдэхэ ёһотой юм.

Зохёолгын ехэ багань (тисэбгүйгеер) гол үлэб иимэрхүү байха: VII класста — 2 нюурһаа бага бэшэ. Хэрбээ хурагшын зохёолгын дээрэ хэлэгдэһэн хэмһээ багашагаар бэшэгдэһэн байгаа һаа, удхын талаар хангалтатай байбалнь, хэмэй ёһоор таараха сэгнэлтын тэмдэг табиha. Хэрбээ зохёолгын хараалагдаһан хэмһээ ехэшэгээр бэшэгдээд байгаа һаа, тэрэнтэй зэргэ сэгнэлтын тэмдэг үргэжэ болохогүй.

Хэшээлдэ, гэртээ бэшэгдэһэн зохёолго V–VIII классуудта долоон хоногой хугасаа соо заабол шалгагдаха зэргэтэй. Һурагшадай зохёолго шалгахата, хоёр янзын сэгнэлтэ табигдаха ёһотой: тїрїишын сэгнэлтын тэмдэг удхын ба хэлэнэй тїлєє, хоёрдохинь — зїбеер бэшэлгэдэ.

Класс бїриин программын хараагаар Һурагшадай игэһэн аман харюуда сэгнэлтын тэмдэг табихадаа, багша иимэ гол эрилтэнїидыє хїтэлбэри болгон абаха:

1. Үзэжэ байһан зохёолой текстын удха мэдэлгэ, уран һайханайнь талыє, идейнэ удхынь ойлголго, һайнаар уншажа, хеэрэжэ шадалга.

2. Зохёол соо харуулагдаһан йлэнїидэй (эпизодуудай) хоорондохы холбоо, геройнуудай хэһэн хэрэг, йлэ, хэлэһэн игэ г. м. элирїулэн хэлэжэ шадалга.

3. Үзэһэн зохёолойнгоо идейнэ-эстетическэ удха элирїлхын тулада хэрэглэгдэдэг уран һайханай зэбсэгїидэй йргыє ойлголго.

4. Шэнжэлэл хэхэдэе, класстаа үзэһэн гї, али еєрєє уншаһан зохёолоо хэрэглэжэ шадалга.

5. Үе сагай гол эрилтыє хараадаа абан, уран зохёол шэнжэлжэ шадалга. Зохёол тухай мэдэхэ болоһон, ойлгоһон юумэеэ сэбэр литературна хэлээр хэлэжэ шадалга; харюу зїбеер игэлгэ; класс бїхэндэ уранаар, тодо һонороор, ходорхойгоор уншалга, тийхэдэе VII класста – 120-һоо доошо бэшэ игэ уншажа йрдихэ гэжэ хараалагдана.

Зохёолго сэгнэлгэ

Литератураар бэшэһэн зохёолгын сэгнэлтэнїидыє табихадаа, иимэнїид шухала эрилтэнїидыє хїтэлбэри болгон абаха:

темэеэ зїбеер ойлголго, тэрэнэе табигдаһан тїсэбэй ёһоор дїїрэнээр, гїнзгыгєер харуулалга, текстын зїйлнїидыє байһан соонь дамжуулга, зохёолой идейнэ тематическа удхаһаа дулдыдуулан, геройнуудай абари зан, зохёол соо харуулагдаһан йлэнїидыє зїбеер тайлбарилга, зохёолой гол һанал бодолнуудыє индэһэлэлгэ, темэеэ зїбеер тайлбарилхын тїлєє текст сооһоо гол шухала материал хэрэглэлгэ, олон зїйлнїидыє нэгэдхэжэ, тобшолол гаргалга, цитата зїбеер шэлэн абажа, зохёолгын текст соо тааруулан оруулжа шадалга;

тїсэб табигдаһан, зохёолго соохи хубинууд һуури байраараа тааруулагдаһан, хубинуудайнь хоорондохы холбоо зїбеер байгуулагдаһан байхадань;

игын баялиг удха зїбеер хэрэглэлгэ, хэлэнэй гоё һайхан уран игэнїидыє хэрэглэжэ шадалга.

Зохёолго зїбеер бэшэлгын (грамотностиин) тїлєє табигдадаг хоёрдохы сэгнэлтын тэмдэг “Буряд хэлээр Һурагшадай мэдэсэ, шадабари ба дїршэлыє сэгнэхэ гуримтай” тааруулагдажа табигдаха зэргэтэй.

III. Һуралсалай предметэй байгуулга ба удха

5 класс

Литература - уран үгын искусство

«Литература-уран үгын искусство» гэһэн мэдэсэ тобшолон онсодхохо, искусствын һалбаринууд тухай мэдэсэ үргэдхэхэ. Һурагшадай үгын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгэ хүгжөөлгэ, уран зохёолой нюусануудтай танилсалга.

Арадай аман зохёол

Нааданай орон. Тоолуурнууд. Сэсэ буляалдаан. Жороо үгэнүүд. Таабаринууд. Онһон ба хошоо үгэнүүд. Арадайнгаа хэр угһаа абажа ябаһан алтан баялиг –арадай аман

зохёол тухай мэдэсэ үргэдхэн, хонирхол түрүүлхэ. Арадай аман зохёолой бага жанр - тоолуурнуудтай танилсалга. «Сэсэ буляалдаан» гэхэн бага жанрай зохёолтой танилсан, аман хэлэлгэ, суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо. Жороо үгэнүүд тухай мэдэсэ үргэдхэн, хүндэ ямар нүлөө үгэдэгыень элирүүлхэ. Таабари тухай мэдэсэ дабтан үргэдхэхэ, зохёохо аргуудтай танилсуулха. Онһон ба хошоо үгэнүүд тухай мэдэсэ үргэдхэн, илгааень гаргаха.

Буддын шажанай зохёолнууд

Алтан үдэтэ хун шубуун. Хоёр толгойтой бүргэд. Юртэмсын заршам. Хорото жаданууд. Буддын шажанай зохёолнуудтай танилсуулан, буддын шажанай хургаал заабари дээрэ хүмүүжүүлхэ.

Арадай онтохонууд

Зургаан нүхэд. Һүүл хүбүүн. Сэсэн хулгана. Зохёолой сюжет, композици гэхэн литературна ойлгосонуудтай танилсуулха, зохёолой онсо шэнжэ илгана шадабари дээшэлүүлхэ. Геройнуудай абари зан дээрэ арадай сэдхэжэ ябаһан идеал гаргаха, өөрын һанамжа хэлэжэ хургаха. Амирад тухай онтохонтой танилсуулан, онсо шэнжэнүүдыень гаргаха, удхалан зохёохы шадабари һайжаруулха.

Литературна онтохонууд

В. Халхуев. Жаабдай Литературна онтохоной илгаае элирүүлхэ, гиперболэтэй танилсуулха. Уншаһан ба класһаа гадуур уншаһан онтохонуудай удхаар наада үнгэргэхэ.

Эпическэ зохёолнууд

Л. Н. Толстой. Хайратай морин. Л. Толстойн зохёохы намтартай танилсуулха, «Хайратай морин» гэхэн зохёол дээрэ *байгуулга тухай литературна ойлгосо үгэхэ*.

А. Лыгденов. Унаган. А. Лыгденовэй зохёохы намтар, зохёолнуудтайнь танилсуулан, эпическэ зохёолой байгуулга, уран аргууд тухай мэдэсэ үргэдхэхэ.

Ц. Номтоев. Хилээмэн. Номтоевой «Хилээмэн» гэхэн зохёол дээрэ таряан ажалтай танилсуулан, зохёолой хүмүүжүүлхы боломжо үргэнөөр хэрэглэхэ.

Ц-Б. Бадмаев. Будамшуугай орон нютагаар Серёжын аяншалһан тухай.

Туужа тухай ойлгосо үгэхэ, онсо шэнжэнүүдтэйн танилсуулха, арадайнгаа ёһо заншал дээрэ хүмүүжүүлхэ.

Шүлэглэмэл зохёолнууд

Лирическэ шүлэг уншаха гол шухала аргуудтай ба уран шүлэг шүүлбэрилхэ заршамтай танилсуулха.

Д. Дамбаев. Нагасын захяа. Ургы һайхан Бурядни. Байгалай долгид. Д. Дамбаевай зохёохы намтартай танилсан, шүлэгэй гол удха ойлгон автарай мэдэрэл тажаа хургалга.

Ш. Байминов. Онгосомни. Аадар. Гагаринтай уулзалга. Байминовай зохёохы намтартай танилсуулан, уран гоё байгааһин үзэгдэлнүүдые хурагшадта ойлгуулха.

Басни

С. Норжимаев. Аймхай Охотноон. Шаазгайн элидхэл. Хүмүүжүүлэгшэ Хирээ

Зүжэглэмэл зохёолнууд

Б. Эрдынеев. Бишыхан хатан. Драма ба тэрэнэй жанруудтай танилсуулан, зохёолой онсо шэнжэнүүдтэй гүнзэгы мэдэсэтэй болгохо.

6 класс

Оршол. Миф – фольклор – литература.

Уран һайханай литературынын уг гарбал, бии бололго, гаралга тухай ойлгосо үргэдхэлгэ.

Домог үгэ. «Дэлхэйн бии болоһон тухай». «Хорёодой үбгэн».

Миф тухай ойлгосо. Буряад арадай мифүүд, тэдэнэй янзанууд, зохёон байгуулгын онсо шэнжэнүүдтэйн танилсуулга.

«Буха ноён». «Зандан Жуу Бурхан тухай». «Буха ноён» домогой удха элирүүлхэ. «Зандан Жуу» миф соо хэзээ, ямар үе сагта болоһон үйлэ зураглагдаһые элирүүлхэ.

В. Ш. Гунгаровой «Мифүүд ба домогууд» (Улаан- Үдэ, 2001, «Бэлиг» хэблэл) гэхэн ном сооһоо өөрынгөө уг гарбал тухай миф оложо уншалга.

Арадай аман зохёол. Үльгэр тухай ойлгосо. «Аламжа Мэргэн» үльгэр.

Эпос тухай ойлгосотой танилсуулга, эпическэ зохёол соохи үүргэтэй, буряад арадай үльгэрнүүдэй онсо илгаатай, уран найруулгын шэнжэ, онсо зүйлнүүдтэнь анхарал хандуулга. Эдэ бүгэдэ тухай жэшээнүүд дээрэ үндэһэлэн юрэнхы ойлгосо үгэхэ. «Бөө мүргэлэй зохёол». «Хаан Шаргай хадын бии болоһон» тухай.

«Буряад хэлэнэй сахим һураха бэшэг» соохи «Ёһо заншал» гэхэн халбари хэрэглэхэ.

Бэшэмэл зохёол. Буряад литература тухай ойлгосо. Уран зохёол 3 түхэлдэ хубаардаг, түлэб бүхэн хэдэн жанрнуудһаа бүридэдэг гэхэн ойлгосо дэлгэрэнгыгээр ойлгуулха.

Ниитэ монгол зохёол. Буддын шажанай уран зохёол тухай ойлгосо. «Шэдитэ хүүр», «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн». «Арсалан һарлаг хоёр».

Буддын шажанай зохёолнуудай гол удхада анхаралаа хандуулха.

«Сайн үгэтэ эрдэнийн сан субашид ». (Зохёолһоо хэһэгүүд).

«Сайн үгэтэ эрдэнийн сан субашид». «Субад» гэхэн зохёолой байгуулга, гол удха, тэрэнэй заабаринуудта һурагшадай анхарал хандуулха, зүбөөр ойлгуулха шухала.

ХҮШ – ХХ зуун жэлэй эхин үеын уран зохёол. ХҮШ-ХХ зуун жэлэй эхин үеын уран зохёол тухай ойлгосо. «Бэлиг-үүн толи» (Зохёолһоо хэһэгүүд). ХҮШ- ХХ зуун жэлэй эхин үеын бэшэмэл зохёолнуудай янзануудтай танилсуулга. Угай бэшэг, замай тэмдэглэлнүүдэй үүргэнүүдыень элирүүлжэ туршалга.

ХХ зуун жэлэй уран зохёол тухай. Буряад романуудай гол шухала удха шанарые элирүүлхэ, уран зохёолшо роман бэшэхэдэ ямар уран найханай аргуудые хэрэглэнэб гэжэ тэмдэглэхэ. Роман соо хэр олон хүнэй харилсаан харуулагдажа болохоб гэжэ ойлгуулха...

Ч. Ц. Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо». Романай сюжет, зүрилдөөн (конфликт), байгуулга, геройнуудын. Үнэн сэхээр, нэрэ түрээ хухарангүй ябалга гэшэ тон шухала гэжэ ойлгуулха.

Туужа тухай ойлгосо. Б. М. Мунгонов «Хара халхин». Туужа эпическэ зохёолой нэгэ жанр болоно гэхэн ойлгосотой танилсуулга. Авторай уран аргуудые хэрэглэлгэ (зураглал, диалог, портрет г.м.) ямар үүргэтэйгээр хэрэглэгдэһые элирүүлхэ шадабари үргэдхэлгэ.

Ц. Н. Номтоев «Эдэбхи». Уран зохёолшын намтартай танилсажа, юундэ ехэнхидэе үхибүүдтэ зорюулжа бэшэнэб гэжэ элирүүлхэ. Уншанан зохёолоороо һанамжаяа хубаалдажа һуралга хүгжөөхэ.

Хөөрөөн тухай ойлгосо. Ц-Д. Ж-Б. Дамдинжапов «Юрын буряад эхэ». Зохёол уншахадаа, юундэ уран зохёолшо хөөрөөнэйнгөө эхиндэ гол нюураингаа нэрыень Бүмбүү хүгшэн гэжэ үгэнэб, харин һүүлшын мүнүүдтэ Бүмбүү Базаровна гэнэб? Өөрынгөө һанамжа баталалга.

А. Г-Н. Лыгденов «Морин хуур». Зохёол уншаад, һанал бодолоо хэлэжэ, баталжа һургалгые үргэдхэхэ. Хөөрөөдөө эмхидхэлгэ.

Басни тухай ойлгосо. Б.Базарон. «Эрдэмтэй эрбээхэй». Г.Чимитов. «Эрэ тахья»

Лирическэ зохёол. Б.Д. Абидуев «Сонхоор малайһан һара», «Алтан далай». А. Л. Ангархаев «Баһал сэдхэлдэмни- бага һанамни. Г. Х. Базаржапова-Дашеева «Зунай үдэшэ», «Нара хүлээнэб». Ш-Х. Базарсадаева «Түрэлхи хэлэн», «Сэдхэлэй үгэ».

Лирическэ зохёол соохи уран үгын удха шанар ба үүргэ. Ритм ба шүлэгэй хэмжүүр. Буряад шүлэгэй байгуулга. Ород шүлэгэй байгуулгын илгаа. Олицетворени, метафора тухай ойлгосо үргэдхэлгэ.

Шүлэглэмэл мүрнүүдэй түрүүшын абяануудые холбожо, «толгой холболго» (аллитераци) байгуулжа туршаха.

Лиро-эпическэ зохёол. Баллада тухай ойлгосо. Ц-Б. Бадмаев «Хүбүүхэн тухай баллада», «Баллада». Ц-Д. Дондогой «Гэр тухай баллада». Баллада тухай ойлгосотой танилсуулга. Эдэ гурбан балладануудые ёһотой балладын маягтай зохёолнууд гэжэ баталха.

Поэмэ тухай ойлгосо. Д. Ц. Дамбаев «Дуулыш, минии атом!». Д. Р. Доржиева «Нүүдэл түүдэгүүд». Поэмэнүүдэй лирическэ шүлэгһөө ба балладаһаа илгаань харуулха. Д. Доржиевагай поэмэ соохи зүүн зүгэй арадуудай зохёолнуудай шанар шэнжэ маяг онсо гэжэ элирүүлхэ.

Драматическа зохёол. Ц. Г. Шагжин «Будамшуу». Драматическа зохёолой гол жанрнуудтай танилсуулга.

7 класс

Оршол. Зохёолой гол нюур – Абари зан – Дүрэ

Үльгэр Үльгэрнүүд тухай ойлгосо. Үльгэрэй гол нюур- баатар

“**Айдуурай Мэргэн**”. Үльгэрэй гол нюурай абари зан , хэһэн хэрэг, ябадал.

Үльгэр соохи фантастическа найруулгануудай удха шанар.

Һургаалай зохеол. Һургаалай зохеолнуудай бии болоһон саг, удха. Ринчен Номтоев. “Аршаанай дуһал”. Тус зохеолой удха ба байгуулга мэдэхэ, Һургаалнуудые тайлбарилха

Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохеолнууд. Буряад арадай 18-19-дэхи зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохеол-нууд: түүхын бэшэгүүд, замай тэмдэглэлнүүд. Балжан хатан тухай туужа домог. Хоер туужа зэргэсүүлжэ, Балжан хатан –түүхэдэ ороһон эхэнэр гэжэ баталха. Вандан Юмсунов .“Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан”.

Үргэлжэлһэн зохеол болон гол нюур тухай ойлгосо. Х.Н. Намсараев .“Олзуурхуу Ондореон ”. Зохеолой сэдэб, проблематика, сэдхэлэй байдал, сюжет, гол нюурнууд, авторой дүрэ. Рассказ, туужа гэхэ ойлгосонуудые мэдэхэ. Ж.Т.Тумунов. Талын бүргэд. Рассказай хөөрэгшэ нюур, абари зангын. Гол нюурай баатаршалга. Б.Н. Ябжанов. Хэрмэшэ. Рассказай хөөрэгшэ нюур, абари зангын. Гол нюурай баатаршалга. В.Ж.Тулаев. Эсэгэеэ хүлээлгэ. Рассказай хөөрэгшэ нюур, абари зангын. Гол нюурнуудай абари зан, ажаһууһан саг. Ц.Н. Номтоев. Шагжын хула. Рассказай гол нюур, тэрэнэй абари зан, үйлэ хэрэгүүд. Ч.Ц.Цыдендамбаев. Түрэл нютагһаа холо. Роман тухай ойлгосо. «Түрэл нютагһаа холо» роман соо эрдэмтэ Д.Банзаровай намтар, эрдэмэй ажал тухай бэшэгдэһэниинь. Роман соо түрүүшын буряад эрдэмтын шэнжэлхэ ухаанай хүгжэн һалбарһаниие, хэһэн ажалыень авторай уранаар зураглаһаниинь.

Гол нюурнуудай абари зан, ажаһууһан саг. А. Л. Ангархаев «Алтан». Ш.Д.Байминов «Жамбал Баатар».

Уянгын зохеолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо. Н.Г. Дамдинов. Шэхинээтэ нарһад Туужалһан шүлэглэл. Зохеол соо дайнай үе , гол нюурай баатаршалга зураглалга. Д.А.Улзытуев. Хабартаа Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой нэгэдэл. Л.Д.Тапхаев. Зүүн Саяан. Үбэлэй үдэшэ. Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха. Шүлэгэй уран аргууд. Б.Н.Жанчипов. Буряаднай. Шүлэгэй уянгын гол нюур. Хоер шүлэг зэргэсүүлжэ шүлэгшэн зурагша гү, али зураглагдагша гү гэжэ тодорхойло. Г.Ж.Раднаева. Наран сэсэг. Ургы сэсэгби. Хүгшэн эжыдээ. Шүлэг соо уянгата «Би» харуулалга. Шүлэгэй уран аргууд. Д.Ш.Доржогутабай. Хара хүнэй – дура һэшхэл. Шүлэгүүд соогоо шүлэгшэнэй харууһан һанал, мэдэрэл. Уянгата шүлэгшэн ба уянгын нюур хоерой хоорондохи харилсаан.

М.Р.Чойбонов. Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал. Зула бадарна. Уянгын гол нюур. Шүлэгүүд соо харуулагдаһан гол бодол, дүрэ
Зүжэгэй зохеолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо. Б-М.П.Пурбуев. Талын басаган. Зүжэгэй зохеолой илгаа.Гол үйлэдэгшэ нюурнууд.

8 класс

Аман зохёолой заншалые литературада хэрэглэлгэ.

Арадай аман зохёол - буряад литературы үндэһэ һуури болоһон түшэг.Энэ ойлгосо һурагшадта дамжуулхадаа, арадай аман зохёолой һалбаринуудтай, жанрнуудтай танилсуулха, арадай аман зохёолой заншалые литературада хэрэглэһыень ойлгуулжа үгэхэ.

Мифүүд. Дэлхэй яажа бии болооб?

Мифүүд болбол арадай аман зохёолой жанрнуудай үлгы гэһэн ойлгосотой танилсуулха, арадай аман зохёолой түрүүшын жанртай танилсуулха.

Домогууд. Хори тухай домог. Хонгоодор зоной домог. Сартуул яһатанай домог.

Буряад арадай аман зохёолой гол жанр болохо домогуудтай танилсалга, мэдэсыень үргэдхэхэ, текст дээрэһэ уншалгын дадал һайжаруулха. Домогуудай хэлэнэй уран аргуудые тодорхойло, удха дээрэнь хүдэлхэ.

Дуунууд. Онһон ба хошоо үгэнүүд.

Буряад арадай аман зохёолой шүлэглэмэл жанрнуудтай танилсалга. Үхибүүдтэ гоё һайхан мэдэрэл түрүүлхэ. Дуунууд удха болон аялгаараа арадай ажабайдалай хүгжэлтэдэ, үйлэ хэрэгүүдтэ арад зоной ямар сэгнэлтэ үгэһыень тайлбарилха. Онһон хошоо үгэнүүд ухаан сэдхэлэй, соёл болбосоролой таһаршагүй хубинь гэжэ ойлгуулха

Үрээлнүүд. Таабаринууд.

Эдэ жанрнуудай уран аргуудыень тодорхойло, удха дээрэнь хүдэлхэ. Конспект бэшэхэ дадалынь үргэдхэхэ. Үгтэһэн темээр түсэб табиха, түсэбэй ёһоор хуряамжалһан, дэлгэрэнгы конспект бэшүүлхэ.

Үльгэрнүүд. Абай Гэсэр хүбүүн (эпосһээ хэһэгүүд)

Буряад арадай аман зохёолой шүлэглэмэл жанрнуудтай танилсалга.Шүлэглэмэл һалбарин үльгэрэй жанр тухай мэдэсыень үргэдхэхэ.Үльгэрэй гол удхатай танилсуулха. Гэсэрэй дүрэ, дайшалхы хэрэг, ябадалынь зорилго һурагшадтаа элирүүлэн гаргахаар практическа хүдэлмэринүүдые үнгэргэхэ. Үльгэрэй текст дээрэ уншалгын дадал һайжаруулха. Үльгэрэй хэлэнэй уран аргуудые тодорхойло, удха дээрэнь хүдэлхэ.

Замай тэмдэглэлнүүд.Дамба-Даржаа Заяев.Базар Барадин. Будда Рабданов «Худалдаа наймаан, түбэд эхэнэрнүүд»

Уран зохёолой «Замай тэмдэглэлнүүд» гэһэн жанртай танилсуулха, тэрэ сагай эртэмтэдэй, түлөөлэгшэдэй үүсхэлээр Буряад орон зүүн зүгэй ороннуудтай дүтэ харилсажа эхилһыень ойлгуулха.

Буддын шажанай хохёолнууд ба тэдэнэй ёһо заншалнууд. Эрдэни Дугаров «Будда Шакьямуни»

Буряад-монгол арадуудай Буддын шажанда хүзэглэжэ эхилһэн түүхэтэй танилсуулха. Будда Шакьямуни хэн гээшэб гэжэ ойлгуулха, буддын шажан тухай хуряангы конспект бэшүүлхэ.

20-дохи зуун жэлэй эхинэй буряад литература ба тэдэнэй ёһо заншалнууд. Буряад арадай гэгээрүүлэгшэд.Ч-Л Базарон «Хаарташан» зүжэг.Д.Намжилон «Буряад аршааншадай байдал».Б.Барадин «Сэнгэ баабай»

«Буряад –монголой уг гарбалай домог»20-дохи зуун жэлэй эхинэй буряад литература ба тэдэнэй ёһо заншалнуудтай танилсуулха, тэрэ сагта буряад арадаа

гэгээрүүлэгшэдэй буряад соёлдо оруулһан нүлөөн, уран зохёолшодой нюдөөр ойлгуулжа үгэхэ.

Поэт-реформатор Д.Дашинимаев. «Тоёон», «Туг»

Д.Дашинимаев – поэт-реформатор. Буряад ороной хүгжэжэ, индустриин бии болоһониие магтан дуулаһан түрүүшын зохёолшодой нэгэн гэжэ харуулха. Шүлэгэй удха республикынгаа түүхын хуудаһануудтай холбон, хөөрөөгөө бээлүүлхэ.

Романтическа ёһо заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ. Романтическа ёһо заншалай нүлөөн. Солбоной Туяа «М.Н.Богдановой дурасхаалда», «Энэл даа түрэхэн таламни», «Ангар»

Баруун гүрэнүүдэй уран зохёолой шэглэл дууряжа, романтическа ёһо заншалые буряад литературада нэбтэрүүлгэ тухай мэдэсээ үргэдхэхэ. Солбоной Туяагай намтартай, зохёохы замтайнь, бүтээлнүүдтэйнь танилсуулха.

Ч.Цыдендамбаевой намтар, зохёохы зам «Концерт» хөөрөөн.

Ч.Цыдендамбаевой поэт-лирик, прозаик байһыень элирүүлжэ һураха. «Концерт» (хөөрөөн) гэжэ зохёолтой танилсалга.

Д.Мункоевай намтар, зохёохы зам. «Таладаа гараб» поэмэ

Буряад литературада Д.Мункоевай оруулһан нүлөөн. Поэмэтэйнь танилсаха. Хөөрөлгэ бээлүүлхэ.

Реалистическэ ёһо заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ. Реализм.

Ц.Дон «Хиртэхэн һара»

Ц.Доной намтар. Творческо замтайнь танилсуулха. «Хиртэхэн һара» туужа тэрэ үеын бодото байдал дээрэ үндэһэлэгдэнхэйень ойлгуулжа үгэхэ.

1930-аад онуудай ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үе буряад литературада.

К.Цыденовай намтар, зохёохы зам. «Хээрэ» хөөрөөн

К.Цыденовай намтар, зохёохы замтайнь танилсуулха. «Хээрэ» хөөрөөнтэйнь танилсуулха. «Эрэ хүнэй досоо эмээлтэ хазаарта багтаха» гэжэ ойлгосын удха тайлбарилха.

Ц.Галановой намтар, зохёохы зам. «Эсэгийн хүбүүн»

Ц.Галановой намтар, зохёохы замтайнь танилсуулха. «Эсэгийн хүбүүн» хөөрөөнтэй танилсалга. Дайнай үеын үхибүүдэй байдал зураглалга.

Ц.Дондогойн намтар, зохёохы зам. «Эхэ тухай поэмэ». Ц.Дондогойн намтар, зохёохы замтайнь танилсуулха. «Эхэ тухай поэмэ» соохи эхын дүрэтэй танилсалга.

Буряад сонет. Сонедүүдэй түүхэхэ. М.Самбуевой намтар, зохёохы зам. «Аласай замда юрөөнөөб» сонедүүдэй гүрлөө.

М.Самбуевой намтар, зохёохы замтай танилсуулга. Сонет тухай ойлгосотой танилсуулха. Буряад шүлэгшэд сооһоо сонедүүдые бэшэдэг поэдүүдтэй танилсуулха, мэдэсыень үргэдхэхэ.

Хүн түрэлтэн, уг гарбал, уг изагуур. Л.Тапхаевой намтар, зохёохы зам. «Угай түүхэ» поэмэ.

Л.Тапхаевой намтар, зохёохы замтайнь танилсуулха. «Угай түүхэ» поэмэ соохи гол темэ, уг гарбалаа заабол мэдэхэ гэжэ мэдэрэл түрүүлхэ.

А.Лыгденовай намтар, зохёохы зам. «Нюдэнэй аршаан», «Үншэн» хөөрөөнүүд. А.Лыгденовай намтар, зохёохы замтайнь танилсалга. «Нюдэнэй аршаан», «Үншэн» хөөрөөнүүдэй гол темэ элирүүлгэ.

Арадай аман зохёолой заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ. Буряад литературада арадай аман зохёолой үзүүлһэн нүлөөн. Д.Сультимовой намтар, зохёохы зам. «Амиды зула» зүжэг.

Арадай зохёол дээрэ үндэлэн, буряад литературынын хүгжэлтыг харуулха, яжа үндэһэ һууринь боложо, баяһан тухайнь мэдэсень үргэдхэхэ. Д.Сультимовой намтар, зохёохы зам. «Амиды зула» зүжэгтэй танилсалга.

9 класс

Оршол

Оршол. Буряад уран зохёол

XX-дохи зуун жэлэй нэгэдэхи хахад буряад литература

XX-дохи зуун жэлэй нэгэдэхи хахад литература. Зүжэгүүд

Уран шүлэгүүд

Уран зохёолнууд

Уянгата болон уянгата-үргэлжэлһэн зохёол

Уянгата болон уянгата-үргэлжэлһэн зохёол

Уянгата зохёолнуудай онсо шэнжэнүүд

Мүнхэ Сарьдаг. Б. Ц. Найдаков

Саяанда. Л. Тапхаевой оршуулга

Ц. Г. Галсанов. Уран зохёолшын намтар

Табан таанараа магтанам

Ц. Галсанов. Хэнгэргэ

Творческо практикум. Уран үгын долгин дээрэ

Үргэлжэлһэн зохёол

Ц. Дон. Намтар, зохёохы зам

Ц. Дон. Брынзын санха. Гамаа басаганай гэнтын үхэл. Гомбо дайсанай һабарта.

Должон Балжаа хоёрой тушаагдалга

Ц.-Ж. Жимбиев. Зохёохы зам

Гал могой жэл. Батажаб хүбүүнэй гэр бүлынхидэй дүрэнүүд. Зохёол соо дайнай үеын ара талын байдал харуулалга.

Шог зүжэглэмэл зохёол

Шог зүжэглэмэл зохёол

Б.Ш. Эрдынеевэй уран һайханай юртэмсэ

Хазаар хара һахал. Зүжэгэй дүрэнүүдэй хэлэн, маяг

Литературна хараа шэглэл болон үе саг

Литературна хараа шэглэл болон үе саг

Классицизм, сентиментализм, романтизм

XX-дохи зуун жэлэй хоёрдохи хахад- буряад литературынын хүгжэлтын алтан үе

XX-дохи зуун жэлэй 2-дохи хахад үе

Буряад литературынын хүгжэлтын алтан үе

М. Самбуев. Намтар, зохёохы зам

Минии таабай

Һайн даа, Урбаан таабай

Д.-Д. Мункоев. Намтар, зохёолнууд

Д.-Д. Мункоев. Эхэ тухай дуун

Б. Ябжанов. Намтар, зохёолнууд.

Эхэ шоно. Эхэ шонын уялга зураглан харуулалга. Уран зохёолшын хандаса

Ц. Галанов. Намтар, зохёолнууд

Саран хүхы. Гомбо-Доржо үбгэнэй дүрэ. Зохёол соо домогуудай үүргэ. Байгаалиин үзэгдэлнүүдэй удха. Зэрлиг ангуушадай дүрэнүүд.

Д.-Р. Батожабай. Уран һайханай юртэмсэ

Багшашни хэн бэ? Чулуун-Батын дүрэ. Иван Петровичой дүрэ.

XX зуун жэл. Хубисхалай ба дайнай үе

XX зуун жэл. Хубисхалай ба дайнай үе
 Ц. Дон. Шухата хюдалга. Зохёолой удха, гол бодол.
 Ч. Цыдендамбаев. Намтар, зохёолнууд.
 Илахаяа ошохомнай
 Гвардеец. Абида ахайхан алтан медалая Поэмын байгуулга, уран аргууд
 яларуулаад... Поэмын гол дүрэнүүд. Зохёол соо табигдаһан шухала асуудалнууд.
 Ш.Нимбуев. Намтар, зохёолнууд
 Эхын юрөөл. Эхын дүрэ. Уянгата нюурай дүрэ. Зэргэсүүлгэ
 Ж. Тумунов. Намтар, зохёолнууд
 Халуун зүрхэн. Макар Петровичой дүрэ. Зохёолой удха

IV. Нуралсалай тематическа түсэб

5 класс

№ п/п	Программын разделнүүд	Программаар хараалагдаһан саг
1	Литература- уран үгын искусство	1
2	Арадай аман зохёол	7+1 х/х
3	Буддын шажанай зохёолнууд	4
4	Арадай онтохонууд	8+1 х/х
5	Литературна онтохонууд	3+1 кгу
6	Эпическэ зохёолнууд	19+3х/х+2кгу
7	Шүлэглэмэл зохёолнууд	4+1 х/х
8	Басни	6+1 х/х
9	Зүжэглэмэл зохёолнууд	5+1 х/х
	Дүн хамта	68 саг

6 класс

№	Программын разделнүүд	Программаар хараалагдаһан саг
1	Домог үгэ	3
2	Арадай аман зохёол.	3
3	Бэшэмэл зохёол. Буряд литература тухай	3
4	ХҮШ – ХХ зуун жэлэй эхин үеын уран зохёол ХҮШ-ХХ зуун жэлэй эхин үеын уран зохёол тухай ойлгосо... «Бэлиг-үүн толи» (Зохёолһоо хэһэгүүд).	2
5	ХХ зуун жэлэй уран зохёол тухай. Ч. Ц. Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо».	4
6	Туужа тухай ойлгосо.	5
7	Хөөрөөн тухай ойлгосо.	4
8	Басни тухай ойлгосо. Бато Базарон «Эрдэмтэ эрбээхэй». Г. Чимитов «Эрэ тахяа», «Шарга тэргэ хоёр».	2
9	Лирическэ зохёол.	2
10	Лиро-эпическэ зохёол. Баллада тухай ойлгосо. Ц- Б. Бадмаев «Хүбүүхэн тухай баллада», «Баллада».	2

	Ц-Д. Дондогой «Гэр тухай баллада».	
11	Поэмэ тухай ойлгосо. Д. Ц. Дамбаев «Дуулыш, минии атом!». Д. Р. Доржиева «Нүүдэл түүдэгүүд».	2
12	Драматическа зохёол. Драма. Ц. Г. Шагжин «Будамшуу».	2
	Дүн хамта	34 саг

7 класс

№ п/п	Программы разделнүүд	Программаар хараагдаһан саг
1	Оршол. Зохёолой гол нюур – Абари зан – Дүрэ	1
2	Үльгэр тухай ойлгосо	6+1 х/х
3	Нургаалай зохёолнууд	3
4	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд	4+1 х/х
5	Үргэлжэлһэн зохёол болон гол нюур тухай ойлгосо	31+5 х/х
6	Уянгын зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо	9+1 х/х
7	Зүжэгэй зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо	5+ 1 х/х
	Дүн хамта	68 час

8 класс

№ п/п	Программы разделнүүд	Программаар хараагдаһан саг
1	Арадай аман зохёолой уран найханай заншал	13+2х/х
2	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд ба тэдэнэй уран найханай заншалнууд	8+1 х/х
	Буддын шажанай зохёолнууд ба тэдэнэй заншалнууд	3
	XX-дохи зуун жэлнүүдэй буряад литература ба тэдэнэй ёһо заншалнууд	8+1х/х
	Поэт-реформатор	2+1 х/х
	Романтическа ёһо заншалы буряад литературада хэрэглэлгэ	5
	Реалистическэ ёһо заншалы буряад литературада хэрэглэлгэ	5+1 х/х
	Гушаад онуудай ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын буряад литература	6+1 х/х
	Буряад сонет	3
	Хүн түрэлтэн, уг гарбал, уг изагуур	5+1 х/х

	Арадай аман зохёолой заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ	2
	Дүн хамта	68 час

9 класс

№ п/п	Программы разделнүүд	Программаар хараалагдаһан саг
1	Оршол	1
2	ХХ-дохи зуун жэлэй нэгэдэхи хахадай буряад литература	2
3	Уянгата болон уянгата-үргэлжэлһэн зохёол	5+ 1х/х
4	Үргэлжэлһэн зохёол	13+1 х/х
5	Шог зүжэглэмэл зохёол	3
6	Литературна хараа шэглэл болон үе саг	1
7	ХХ-дохи зуун жэлэй хоёрдохи хахад- буряад литературын хүгждэлтын алтан үе	23 +4х/х
8	ХХ зуун жэл. Хубисхалай ба дайнай үе	13 +2х/х
	Дүн хамта	68 час

V. Программа бэлүүлхэ хэрэглэмжэнүүд

С. Д. Будаев, Ц. С. Жанчипова, Д.Х. Митупова. «Буряад литература». 5 класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2011.

Ж.Ц. Жамбуева, Ц.Б. Цыренова, О. В. Цыцыкова«Буряад литература». I, II хубинууд. . 6 класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2011.

С.А. Ошорова, С.С. Балданова. «Буряад литература». I, II хубинууд. 7класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2014.

Бадмацыренова Ц.Б., Гармаева К.Н., Ширапова Б.Ш. «Буряад литература». 1-дэхи, 2-дохи хуби. Ном-хрестомати. 8 класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2013.

С.А. Ошорова, Д.Б. Цыденов. «Буряад литература ». I, II хубинууд. 9 класс. Улаан-Үдэ, «Бэлиг». 2012.

Шэнэ онол арга:

1. Компьютер
2. Проектор
3. Интерактивна самбар
4. «Буряад хэлээр сахим нураха ном»
5. Буряад уран зохёолой соносохо номой хан (аудиобиблиотека)

Шалгаха хэрэгсэл :

- Шалгалтын асуудалнууд ба даабаринууд;
- М-тест
- Электрон номой тестнүүд

Интернет онол арга:

- <http://www.buryadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>
- <http://www.infourok.ru>
- <http://www.library.bsu.ru>

Календарна-тематическа түсэблэлгэ
5 класс

№	Түсэбөөр хараалагдаһан болзор	Хэшээлэй темэ	Үгтэһэн саг	Нуралсалай ажал ябуулгын гол янзанууды тодорхойлолго
Литература- уран үгын искусство			1	
1		Уран зохёолой нюусанууд	1	Искусствын халбаринууд тухай мэдэсэтэй болохо. Индивидуальна хүдэлмэри- уншалга. Бүлэгөөр хүдэлмэри – литературыын шэнжэнүүды шүүмжэлхэ.
Арадай аман зохёол			7+1 х/х	
2		Арадай аман зохёол. Нааданай орон	1	Арадай аман зохёол тухай мэдэсээ үргэдхэхэ, бага жанруудыень илгажа хураха
3		Тоолуурнууд. Буряад нааданууд	1	Тоолуурнуудтай танилсаха, илгаха. Тоолуурнууды сээжэлдэхэ, тоолуурнууды зохёожо туршаха
4		Сэсэ буляалдаан	1	«Сэсэ буляалдаан» гэһэн бага жанрай зохёолтой лсаха, илгаха. Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шабари олгохо
5		Жороо үгэнүүд	1	Жороо үгэнүүд тухай мэдэсэ үргэдхэн, хүндэ ямар нүлөө үгэдэгыень элирүүлхэ. Тодоор уншалга, жороо үгэнүүды зохёохо
6		Таабаринууд	1	Таабари тухай мэдэсэ дабтан үргэдхэхэ, зохёохо аргуудтай танилсуулха. Суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо, арад зонойнгоо сэсэн һонор ухааень сэгнэн, омогорхохо.
7		Таабаринуудай байгуулга	1	Таабари тухай мэдэсэ үргэдхэхэ. Суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо, арад зонойнгоо сэсэн һонор ухааень сэгнэн, омогорхохо.
8		Онһон ба хошоо үгэнүүд	1	Онһон ба хошоо үгэнүүд тухай мэдэсэ үргэдхэн, илгааень гаргаха. Аман хэлэлгэ дээрэ ажаллаха, ухаагаа гүйлгэхэ. Харюугаа зэргэсүүлгэ хэжэ баталха.
9		Х/х. Алтанай дуһалнууд	1	Бэшэмэл ба аман хэлэлгээ зүбөөр хэрэглэхэ, бүридхэхэ.
Буддын шажанай зохёолнууд			4	

10		Алтан үдэтэ хун шубуун	1	Буддын шажанай зохёолнуудтай танилсаха, илгажа хураха.
11		Зохёолой удха	1	Хүн зондо, оршон тойронхи байгаалида нигүүлсэхэ сэдхэл түрэхэ, хургаал заабари дээрэ хүмүүжүүлхэ.
12		Юртэмсын заршам	1	Буддын шажанай зохёолнуудай гүн удха ойлгуулха, тобшолол хэхэ. Арад зоной ба байгаалиин нягта холбоо ойлгохо
13		Хорото жаданууд	1	Нигүүлсэхы сэдхэл, оршон тойронхи байгаалия, хүниие гамнаха сэдхэл түрүүлхэ. Үгын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгээ хүгжөөхэ. Уншанаа оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн хараха.
Арадай онтохонууд			8+1 х/х	
14		Арадай онтохонууд. Зургаан нүхэд	1	Зохёолой сюжет, композици гэһэн литературна ойлгосонуудтай танилсаха, зохёолой онсо шэнжэ илгаха шадабария дээшлүүлхэ.
15		Зохёолой гол удха	1	Зохёолой онсо шэнжэнүүдые гаргаха дадал дээшлүүлхэ. Оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн харалга.
16		Һүүл хүбүүн	1	Геройнуудай абари зан дээрэ арадай сэдхэжэ ябаһан идеал гаргаха. Өөрын һанамжа хэлэжэ хураха, жэшээгээр баталх
17		Һүүл хүбүүн. Зохёолой дүрэнүүд	1	Онтохоной удха, гол бодол элирүүлжэ хураха. Удха хөөрэлгэ, асуудалда харюу.
18		Х/х. Уран уншалга, хөөрэлгэ	1	Уран уншалга, удхын сохилто гэһэн ойлгосонуудые элирүүлхэ. Өөрын уран уншалгын дадалаа дээшлүүлхэ
19		Сэсэн хулгана	1	Амитад тухай онтохонтой танилсаха, онсо шэнжэнүүдые гаргаха. Удхалан зохёохы шадабария һайжаруулха.
20		Буряад арадай онтохошод ба үльгэршэд	1	Буряад арадай онтохошод ба үльгэршэд тухай мэдэсэтэй болохо
21		А.Тороев. Үльгэрнүүд	1	Арадай аман зохёол суглуулагшад тухай ойлгосо үргэдхэн, А.Тороевой намтартай, үльгэрнүүдтэй

				танилсаха.
22		Е.Сороковиков-Магай	1	Арадай аман зохёол суглуулагшад тухай ойлгосо үргэдхэн, Е.Сороковиков-Магайн намтартай, үльгэрнүүдтэй танилсалга
Литературна онтохонууд			3+1 кгу	
23		В. С. Халхуев. Жаабдай	1	Литературна онтохоной илгаае элирүүлхэ, гиперболэтэй танилсаха.
24		Жаабдай	1	Онтохоной сюжетдэй һубарил тэмдэглэхэ, янза бүрээр уншаха, онтохонуудай илгаа мэдэхэ болохо
25		Онтохоной удха	1	Онтохоной удха дээрэ хүдэлмэри. Зорилго түсэб табижа ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха.
26		Кгу. Үльгэр, туужа, домог-үзэмжын һайхан орон	1	Уншалан ба класчаа гадуур уншалан онтохонуудай удхаар мэдэсэ шадабарияа харуулха. Шэнжэлэлгын дадалаа дээшэлүүлхэ
Эпическэ зохёолнууд			19+3х/х+2кгу	
27		Л.Толстой. Хайратай морин	1	Л. Толстойн зохёохы намтар үзэхэ, Зохёолойбайгуулга гэнэн литературна ойлгосотой, уран зохёол бэшэхэ аргуудтай танилсаха
28		Зохёолой удха	1	Зохёолой шүүлбэри хэхэ анаха дадал үргэлжэлүүлхэ, гүнзэгырүүлхэ
29		А.Лыгденов. Унаган	1	А. Лыгденовэй зохёохы намтар, зохёолнуудтайнь танилсаха, эпическэ зохёолой байгуулга, уран аргууд тухай мэдэсэ үргэдхэхэ.
30		Унаган	1	Уншалангаа ойлгохо, дүүрэн харюу үгэхэ, зэргэсүүлгэ хэжэ харюугаа, һанамжаяа баталха.
31		Хөөрэгшэ герой	1	Бүлэгөөр- зохёолой байгуулгаар бүлэг болон хүдэлмэрилхэ Индивидуальна- зохёол удха дээрэ ажал, уран уншалга
32		Х/х. Уран уншалга, хөөрэлгэ	1	Бэшэмэл ба аман хэлэлгэеэ зүбөөр хэрэглэхэ, бүридхэхэ. Уран уншалга, удхын сохилто гэнэн ойлгосонуудые элирүүлхэ
33		Унаган. Зохёолой удха, байгуулга	1	Уншалангаа ойлгохо, дүүрэн харюу үгэхэ, зэргэсүүлгэ хэжэ харюугаа, һанамжаяа баталха. Уншалангаа оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн хараха.
				Зохёол уншаад, тарян ажалтай танилсаха, хүдөө

34		Ц.Номтоев. Хилээмэн.1 бүлэг	1	зоной хилээмэндэ хандасатай танилсаха
35		Үлзытэ үбгэнэй хургаал	1	Үлзытэ үбгэнэй хургаалнуудай удха тайлбарилха. Уран уншалга, удхын сохилто гэхэн ойлгосонууды элирүүлхэ
36		Таряан тухай домог	1	Бэшэмэл ба аман хэлэлгээ зүбөөр хэрэглэхэ, бүридхэхэ. Уран уншалга, удхын сохилто гэхэн ойлгосонууды элирүүлхэ
37		Жалсарай хүбүүнэй дүрэ	1	Уншаһанаа ойлгохо, дүүрэн харюу үгэхэ, зэргэсүүлгэ хэжэ харюугаа, ханамжаяа баталха. Уншаһанаа оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн хараха
38		Х/х. Уран уншалга, хөөрэлгэ	1	Бэшэмэл ба аман хэлэлгээ зүбөөр хэрэглэхэ, бүридхэхэ. Уран уншалга, удхын сохилто гэхэн ойлгосонууды элирүүлхэ
39		Ц.-Б.Бадмаев. Будамшуугай орон нютагаар...	1	Зохёолой сюжет, композици гэхэн литературна ойлгосонуудтай танилсаха, туужа тухай ойлгосотой танилсаха, онсо шэнжэнүүдын мэдэдэг болохо, зохёолой онсо шэнжэ илгана шадбарияа дээшэлүүлхэ
40		Серёжын Буряд орон ерэлгэ	1	Уншаһанаа хөөрөжэ шадаха, харюугаа жэшээнүүдээр баталха,арадайнгаа ёһо заншал мэдэхэ болохо
41		Будатай уулзалга	1	Уншаһанаа ойлгохо, дүүрэн харюу үгэхэ, зэргэсүүлгэ хэжэ харюугаа, ханамжаяа баталха. Уншаһанаа оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн хараха
42		Буряд арадай заншал	1	Уншаһанаа хөөрөжэ шадаха, харюугаа жэшээнүүдээр баталха,арадайнгаа ёһо заншал мэдэхэ болохо
43		Серёжа мориндо мордобо	1	Зохёолой сюжет, композици гэхэн литературна ойлгосонуудаа үргэдхэхэ. Уншаһанаа ойлгохо, дүүрэн харюу үгэхэ, зэргэсүүлгэ хэжэ харюугаа, ханамжаяа баталха.
44		Шагай шүүрэлгэ	1	Уншаһанаа хөөрөжэ шадаха, харюугаа жэшээнүүдээр баталха,арадайнгаа ёһо заншал мэдэхэ болохо
45		Даага дэллээн	1	Уншаһанаа хөөрөжэ шадаха, харюугаа жэшээнүүдээр баталха,арадайнгаа ёһо заншал мэдэхэ болохо
46		Һур харбаан	1	Уншаһанаа хөөрөжэ шадаха, харюугаа жэшээнүүдээр баталха, дүүрэн харюу үгэлгэ, арадайнгаа ёһо заншал мэдэхэ болохо

47		Зохёолой гол бодол	1	Зохёолой гол бодол элирүүлхэ, тобшо харюу үгэжэ хурана
48		Х/х. Уран уншалгын хэшээл	1	Үгын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгэээ хүгжөөхэ. Уншанаанаа оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн хараха. Үзэһэнөө, мэдэсэээ холбон хөөрэхэ, зэргэсүүлхэ.
49		КГУ. Ц.Цырендоржиев. Папансаг	1	Зохёолой сюжет, композици гэхэн литературна ойлгосонуудтай танилсаха, туужа тухай ойлгосотой танилсаха, онсо шэнжэнүүдын мэдэдэг болохо, зохёолой онсо шэнжэ илгаха шадабария дээшэлүүлхэ
50		КГУ. Папансаг	1	Зохёолой гол бодол элирүүлхэ, тобшо харюу үгэжэ хурана
Шүлэглэмэл зохёолнууд			4+1 х/х	
51		Д.Дамбаев. Нагасын захяа.	1	Шүлэглэмэл жанрай зохёолтой танилсаха, илгаха. Шүлэглэмэл зохёолой хэлэнэй уран аргуудтай танилсаха
52		Д.Дамбаев. Ургы найхан Бурядни.	1	Пейзажна лирикэ гэжэ ойлгосотой танилсаха, уран шүлэг шүүлбэрилхэ заршамтай танилсаха.
53		Байгалай долгид	1	Шүлэглэмэл зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, илгажа шадаха. (метафора, олицетворени, зэргэсүүлгэ, эпитет) Пейзажна лирикээр бэшэгдэһэн шүлэгүүдые илгаруулжа шадаха
54		Ш.Байминов. Онгосомни Аадар	1	Шүлэглэмэл зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, илгажа шадаха. (метафора, олицетворени, зэргэсүүлгэ, эпитет) Пейзажна лирикээр бэшэгдэһэн шүлэгүүдые илгаруулжа шадаха
55		Х/х. Уран үгын долгин дээрэ	1	Бэшэмэл ба аман хэлэлгэээ зүбөөр хэрэглэхэ, Бүридхэхэ. Шүлэгэй удха, гол бодол элирүүлжэ хураха
Басни			6+1 х/х	
56		Басни тухай ойлгосо	1	Басни тухай мэдэсэээ үргэдхэхэ, зохёолой хургаал элирүүлхэ, уншаха дадал, аман хэлэлгэ хүгжөөхэ, найжаруулха
				Асуудал табижа хураха, юумэнэй нарин холбоо

57		Аймхай Охотноон	1	хаража, өөрын ханамжа хэлэжэ хурана
58		Шаазгайн элидхэл	1	Үгын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгээ хүгжөөхэ. Уншаһанаа оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн хараха
59		Х/х. Уран уншалга	1	Үгын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгээ хүгжөөхэ. Уншаһанаа оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн хараха
60		Хүмүүжүүлэгшэ Хирээ	1	Басни тухай мэдэсээ үргэдхэхэ, зохёолой хургаал элирүүлхэ, уншаха дадал, аман хэлэлгэ хүгжөөхэ, уран уншалга хүгжөөнэ, удха элирүүлнэ
61		Абарга Дальбараа	1	Басниин хургаал элирүүлхэ, уншаха дадал, аман хэлэлгэ хүгжөөхэ, уран уншалга хүгжөөнэ, тобшолол хэнэ
62		Басниин уран арга	1	Басниин уран аргууды элирүүлхэ, уншаха дадал, аман хэлэлгэ хүгжөөхэ, уран уншалга хүгжөөнэ, тобшолол хэнэ
Зүжэглэмэл зохёолнууд			5+1 х/х	
63		Б.Эрдынеев. Бишыхан хатан	1	Драма ба тэрэнэй жанруудтай танилсаха.Зохёолой онсо шэнжэнүүдтэй танилсаха.
64		Нэгэдэхи үзэгдэл	1	Зохёолой онсо шэнжэнүүды гаргаха дадал дээшэлүүлхэ. Уран уншалга, удхын сохилто гэнэн ойлгосонууды элирүүлхэ
65		Хоёрдохи үзэгдэл	1	Удхын сохилто баримталан уранаар уншалга
66		Гурбадахи үзэгдэл	1	Зохёолой гол бодол элирүүлхэ, тобшо харюу үгэжэ хурана
67		Х/х. Уран уншалга, хөөрэлгэ	1	Үгын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгээ хүгжөөхэ. Уншаһанаа оршон тойронхи байдалтай зэргэсүүлэн хараха. Үзэхэнөө, мэдэсээ холбон хөөрэхэ, зэргэсүүлхэ.
68		Уран зохёолой жанрууд	1	Уран зохёолой жанрууд тухай мэдэсээ бүридхэнэ

6 класс

№	Литератураар үзэхэ программна материал	Разделээр үгтэһэн	Темээр үгтэһэн	Болзор	ИКТ хэрэглэлгэ	Нурагшадай бээ дааһан хүдэлмэри
---	--	-------------------	----------------	--------	----------------	---------------------------------

		саг	саг			
	Домог үгэ	3				
1	Домог үгэ		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Ойлгосоо хайтайгаар уншалга. Конспект бэшэлгэ. Таблицаар хүдэлмэри (11 н.).
2	«Дэлхэйн бии болоһон тухай». «Хорёодой үбгэн».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Тус мифэй түсэб бэлдэхэ. Хориин 11 эсэгэнэрэй нэрэнүүдые сээжэлдэхэ.
3	«Буха ноён». «Зандан Жуу Бурхан тухай».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Домогой удха элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха (20 н. 1-6 асууд.). Эпизод дээрэ хүдэлмэри.
	Арадай аман зохёол	3				
1	Арадай аман зохёол. Ульгэр тухай ойлгосо. «Аламжа Мэргэн» ульгэр.		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Арадай аман зохёол тухай конспект бэшэхэ. (21-26 н.) Таблицаар хүдэлмэри (29-30 н.), 1-2 бүлэгүүдые уншаха, асуудалнуудта харюусаха...
2	«Аламжа Мэргэн» ульгэр. Хоёр зутан абганар.		1			«Аламжа Мэргэн» ульгэрэй 3-9 бүлэгүүдые уншаха. Тобшо конспект бэшэхэ.
3	«Аламжа Мэргэн» ульгэр. Агуу Гоохон дүүхээгээ бэдэрэлгэ		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Арбадахи бүлэг .« Аламжа Мэргэн хүбүүнэй Агуу Гоохон дүүхэйгээ бэдэржэ олоһон тухай» уншаха, асуудалнуудые зохёохо.
	Бэшэмэл зохёол	3				
1	Нийтэ монгол зохёол. Буддын шажанай уран зохёол тухай ойлгосо. «Шэдитэ хүүр», «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн». «Арсалан харлаг хоёр».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Үгтэһэн зохёолнуудые уранаар уншаха, хургаал заабаринуудые дэбтэртээ бэшэхэ, хадуужа абаха.
2	Сайн үгэтэ эрдэниин сан субашид ». (Зохёолһоо хэһэгүүд). «Субад», «Үнэтэ худаг», «Сэсэн туулай».		1			Шалгалтын уншалга-хөөрөлгэ. Четвертиин дүн гаргалга.

3	Сайн үгэтэ эрдэнийн сан субашид ». (Зохёолхоо хэхэгүүд). «Туулайн шал», «Сахали ба мэлхэй», «Үргэлэй ямаан», «Һарьһан эрбээхэй».		1		«Буряад хэлэнэй сахим һураха бэшэг» хэрэглэхэ.	«Сайн үгэтэ эрдэнийн сан субашид» уншаха. Һургаал заабари үгэһэн мүнүүд сооһоо һайшаагдаһыень сээжэлдэхэ. Багахан тайлбари бэшэхэ.
	ХҮШ – ХХ зуун жэлэй эхин үеын уран зохёол	2				
1	Э.-Х. Галшиев. «Бэлиг-үүн толи». (Зохёолхоо хэхэгүүд).		1		«Буряад хэлэнэй сахим һураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Конспект бэшэхэ. (216 –дахи шүлэгэй мүнүүдые уншаха.) Эхэ эсэгын нангин уялга тухай һанамжяая бэшэхэ.
2	Э.-Х. Галшиев. «Бэлиг-үүн толи». Харгы замда бээе абажа ябалга		1		«Буряад хэлэнэй сахим һураха бэшэг» хэрэглэхэ.	«Бэлиг-үүн толи» зохёолхоо хэхэгүүдые уранаар уншаха. 116 нюурта 4 асуудалда бэшэмэл харюу үгэхэ.
	ХХ зуун жэлэй уран зохёол тухай	4				
1	Ч. Ц. Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо». «Борхоног».		1		«Буряад хэлэнэй сахим һураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Уран зохёолшын намтар тухай конспект бэшэхэ. (124-126 н.) 1 бүлэг уншаха, асуудалнуудта харюусаха. Хэхэгэй удхаар дэлгэрэнгы түсэб табиха.
2	Ч. Ц. Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо». «Гуламтын дэргэдэ». «Мархансай».		1			Бүлэгүүдые уншаха. Доржын ямар хүбүүн байһые гэршэлхэ.
3	Ч. Ц. Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо».		1		«Буряад хэлэнэй сахим	Хэшэгтэ нагасын

	3-дахи бүлэгэй тобшо удха. «Хэшэгтэ нагаса».				хураха бэшэг» хэрэглэх.	үгэнүүд Доржодо хэр нүлөө үзүүлээб? Нурагшадай бээ даагаад хүдэлэлгэ. Аман зураглал бэлдэхэ.
4	Ч. Ц. Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо». 3-дахи бүлэгэй тобшо удха. «Түрүүшын алхамууд», (4 - 8 бүлэгүүдэй тобшо удха.)		1		«Буряад хэлэнэй сахим хураха бэшэг» хэрэглэх.	Бүлэг юундэ «Түрүүшын алхамууд» гэжэ нэрлэгдээб? Намжжаяа хэлэхэ. Нурагшадай бээ даагаад хүдэлэлгэ...
	Туужа тухай ойлгосо	5				
1	Б. М. Мунгонов «Хара халхин». «Гайхалтай олзо».		1		«Буряад хэлэнэй сахим хураха бэшэг» хэрэглэх.	Уран зохёолшын намтар тухай конспект бэшэхэ. 1-дэхи бүлэг уншаад, юундэ «Гайхалтай олзо» гэжэ нэрэтэйб? Намжжаяа хэлэхэ.
2	Б. М. Мунгонов «Хара халхин», «Хангай тайгын оёорто», «Бүргэд-Иван».		1			Бүлэгүүдые уншаха. (19 нюур, асуудалнуудта харюусаха.) Харюугаа жэшээнүүдээр баталха.
3	Б. М. Мунгонов «Хара халхин», «Харуулда нажахада хойшолонтой», «Хара пантерын эсэс».		1		«Буряад хэлэнэй сахим хураха бэшэг» хэрэглэх.	Бүлэгүүдые уншаха. «Бүргэд – Иван...», «Георгий Николаевич...», «Дайсан хоротой ба харатай» гэхэн сэдбүүдэй нэгыень шэлээд, зохёолгодо бэлэдхэл. (43 нюур, 2 даабари.)
4	Ц. Н. Номтоев «Эдэбхи». Туужа. (I – II бүлэгүүд).		1		«Буряад хэлэнэй сахим хураха бэшэг» хэрэглэх.	Конспект бэшэхэ. Бүлэгүүдые уншаха. 3 асуудалда хөөрэлдөө эмхидхэхэ (57 н.).

5	Ц. Н. Номтоев «Эдэбхи». Туужа. (III – IV бүлэгүүд).		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Ойн ангууд тухай хөөрөө бэлдэхэ. Ангуудай буряад нэрэ мэдэхэ болохо.
	Хөөрөөн тухай ойлгосо	4				
1	Ц-Д. Ж-Б. Дамдинжапов «Юрын буряад эхэ». I бүлэг.		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Конспект бэшэхэ. Зохёол уншаха. Словарна хүдэлмэри. Намжануудаараа хубаалдаха.
2	Ц-Д. Ж-Б. Дамдинжапов «Юрын буряад эхэ». II бүлэг.		1			Хоёрдохи бүлэг уншаха. Асуудалнуудта харюусаха. Бүмбүү хүгшэнэй хуби заяанда анхаралаа хандуулха.
4	А. Г-Н. Лыгденов «Морин хуур».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Конспект бэшэхэ. Зохёол уншаха. Асуудалнуудта харюусаха.
5	А. Г-Н. Лыгденов «Морин хуур».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Морин эрдэни тухай зохёол сооһоо оложо уншаха. Интернет сонин болон сэтгүүлһээ мэдээсэл олохо, хөөрэлдөө эмхидхэхэ.
	Басни тухай ойлгосо	2				
1	Басни тухай ойлгосо. Бато Базарон «Эрдэмтэ эрбээхэй».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Басни тухай ойлгосо уншаха. Конспект бэшэхэ. Басни ямар нургаал заабари үгэнэб? Тобшолол хэхэ.
2	Г. Чимитов «Эрэ тахяа», «Шарга тэргэ хоёр».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Басниин юрэнхы удхыень хэлэхэ. Хөөрэлдөө-дискусси хээд, тобшолол гаргаха.
	Лирическэ зохёол	2				

1	Б.Д. Абидуев «Сонхоор малайхан нара», «Алтан далай».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Конспект бэшэхэ. Шүлэгүүдые уран гоёр уншаха.
2	Г. Х. Базаржапова-Дашеева «Зунай үдэшэ», «Нара хүлээнэб».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Аман үгөөрөө зураглан хөөрэхэ. Уран үгын аргуудые олохо. Уран хурсаар уншаха. «Нара хүлээнэб».
	Лиро-эпическэ зохёол	2				
1	Баллада тухай ойлгосо. Ц-Б. Бадмаев «Хүбүүхэн тухай баллада». «Баллада».		1			Лиро-эпическэ зохёолнуудые уншаха. Шалгалтын уншалга. Четвертиин дүн гаргалга.
2	Ц-Д. Дондогой «Гэр тухай баллада».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Уран зохёолшын намтар уншаад, конспект бэшэхэ. Өһотой баллада гэжэ баталха.

	Поэмэ тухай ойлгосо	2				
1	Д. Ц. Дамбаев «Дуулыш, минии атом!».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Уран уншалга. Д.Дамбаевай «Дуулыш, минии атом!» гэхэн поэмын хүүлшын мурнуудые сээжэлдэхэ. «Намда Ерээдүй – Унтаршагүй наран» гээд эхилхэ.
1	Д. Р. Доржиева «Нүүдэл түүдэгүүд».		1		«Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Һанамжануудаараа хубаалдаха. Энэ хоёр поэмэ зэргэсүүлхэ. Авторнуудай шүлэг бэшэхэ аргуудые элирүүлхэ.
	Драматическа зохёол	2				

1	Ц. Г. Шагжин «Будамшуу». 1-хи үйлэ.		1		«Буряад хэлэнэй сахим һураха бэшэг» хэрэглэхэ.	Драматическа зохёол ба уран зохёолшын намтар унншаха, конспект бэшэхэ. 1-хи үйлэ.
2	Ц. Г. Шагжин «Будамшуу». 2 -хи үйлэ.		1			Адаг баян эрхим баян хоёрой илгаа ойлгохо. Хэһэг шэлээд, ролёор уншаха.

7 класс

Хэшээлэй №	Хэшээлэй темэнүүд	хуралсалай һара, үдэр
1 четверть	Оршол. Зохёолой гол нюур – Абари зан – Дүрэ	
1	Зохёолой гол нюур – Абари зан – Дүрэ	
2	Үльгэр тухай ойлгосо	
3	Үльгэр тухай ойлгосо	
4	Айдуурай Мэргэн үльгэр	
5	Агуу Ногоон дүүхэйн дүрэ	
6	Айдуурай Мэргэн үльгэрэй гол нюур	
7	Буряад үльгэрнүүдэй образуудай илгаа.	
8	Үльгэрнүүдэй геройнуудай абари зан	
9	Х.х.х. – Зохёолго бэшэлгэ. Айдуурай Мэргэниие абаралга	
10	Һургаалай зохёолнууд	
9	Һургаалай зохёолнууд	
10	Ринчен Номтоев. Аршаанай дуһал	
11	Зохёолой үндэһэн, удха, байгуулга	
12	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд	
12	Балжан хатан туужа	
13	Балжан хатан. Түүхэтэ зоной дүрэ зураглалга	
14	Вандан Юмсунов, тэрэнэй намтар. Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан	
15	Үльгэрэй удха, байгуулгын онсо шэнжэ	
16	Х/х. Эрдэмтэ соохор мориной шэдитэ үүргэ	
17	Үргэлжэлһэн зохёол болон гол нюур тухай ойлгосо	
17	Х. Намсараев. Олзорхуу Ондорёон	
18	Ж.Тумуновой намтар ба зохёохы зам. Талын бүргэд	
19	Гол геройн дүрэ, гаргаһан баатаршалга	
20	Б.Ябжановой намтар, творческо зам тухай. Хэрмэшэ	
21	Доржо хүбүүн Хэрмэшэ хоёрой нүхэсэл тухай	

22	Зохёолой уран найханай шэнжэ шанар. Хүн ба байгаали	
23	Х/х-1. Уран уншалга, найруулан хөөрэлгэ	
24	Ж. Тулаевай намтар, зохёохы зам. «Эсэгээ хүлээлгэ» туужа	
25	Зохёол соо зураглагдаһан хүндэ хүшэр үе саг	
26	Дайнай үеын үхибүүдэй ажабайдал, сэдхэл	
27	Зохёолой гол удха	
28	Ц. Номтоевой намтар, зохёохы зам. «Шагжын хула» туужа	
29	Санжа үбгэнэй болон адуун хүрэгэй эрхим морин – Шагжын хула хоёрой дүрэнүүд	
30	Морин-эрдэни тухай. Зэргэсүүлгэ	
31	Туужын гол удха	
32	Х/х-2. Дайн тухай зохёолнуудай удхаар найруулга(Сэдэб нурагша өөрөө шэлэнэ)	
33	Ч. Цыдендамбаевай намтар ба зохёохы зам. Түрэл нютагһаа холо	
34	Түрэл нютагһаа холо. 1-дэхи бүлэг	
35	Би баһал студент байгаа һэм	
36	Актова зал соо хүхинэбэ	
37	Бүлэгүүдэй удхаар творческо практикун	
38	Саашадаа иимэ юумэнүүд болоно	
39	Зохёолой гол бодол, байгуулга	
40	Х/х-4. Зохёолго бэшэлгэ. Д. Банзаров – Бурядай түрүүшын эрдэмтэн	
41	А. Ангархаев, тэрэнэй намтар болон зохёохы зам. Алтан	
42	Алтан. Нэгэдэхи бүлэг. Шоёной дүрэ	
43	Могойн эрэн газаагаа, хүнэй эрэн досоогоо	
44	Сюжет зохёолгын уран шадабари. Сюжедэй композици ба образай композици. Туужаһаа хэһэгүүд	
45	Туужын конфликтын үндэһэн. Нэрэ хүндэ тухай үнэн ба худал. Туужаһаа хэһэгүүд	
46	Х/х -5. Бодомжолго. Үзэсхэлэн найхан байгаали мүнхэ	
47	Ш. Байминов, намтар болон зохёохы зам. Жамбал	

	баатар	
48	Эрын гурбан наадан	
49	Дүшэн нэгэн оной дүлэтэ дошхон хаһа	
50	Зохёолой хэлэнэй онсо шэнжэ, уран аргууд, байгуулга	
51	Х/х-6. Эсэгийн дайнда баатаршалга гаргаһан хүнүүд	
52	Үзэһэн зохёолнуудаар шалгалтын тест	
	Уянгын зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо	
53	Уянгын зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо	
54	Н. Дамдинов. Шэнхинээтэ нарһад	
55	Д. Улзытуев.Хабартаа. Хабарай эхиндэ ханха зайдан	
56	Л. Тапхаев. Зүүн Саяан. Үбэлэй үдэшэ	
57	Б. Жанчипов. Буряднай	
58	Г. Раднаева. Наран сэсэг. Ургы сэсэгби. Хүгшэн эжидээ	
59	Д. Доржогутабай. Хара хүнэй – дура һэшхэл	
60	М. Чойбонов.Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал. Зула бадарна	
61	Х/х-7. Шүлэгэй анализ хэлгэ	
62	Творческо практикум – Уянгата шүлэг зохёолго	
	Зүжэгэй зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо	
63	Б. Пурбуев, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам. Талын басаган	
64	Драматическа зохёолой герой ба тэрэнэй бии болгохо хэрэгсэлнүүд. Зүжэгэй I-дэхи үйлэ	
65	Зүжэгэй I-дэхи үйлэ. Үргэлжэлэл	
66	Драма соо авторай үзэл суртал гаргаха аргууд. 2-дохи үйлэ	
67	Зүжэгэй үйлэнүүдээр творческо практикум	
68	Х/х-8. Гуурһанай туршалганууд	

8 класс

Хэшээлэй №	Хэшээлэй темэнүүд	Һуралсалай һара, үдэр
1 четверть 1	Арадай аман зохёолой уран һайханай заншал 13 час+2х/х	

	Аман зохёолой заншалые уран зохёолдо хэрэглэлгэ	
2	Мифүүд яаж бии болооб? Арааха	
3	Домогууд. Хори тухай домог	
4	Хонгоодор тухай домог	
5	Сартуул яһатанай домог	
6	Дуунууд. Онһон ба хошоо үгэнүүд	
7	Таабаринууд. Үрээлнүүд	
8	Х/х-1. Онһон үгэнүүдэй уран һайханай арганууд	
9	Үльгэрнүүд. Абай Гэсэр хүбүүн	
10	Баатарай түрэлгэ	
11	Архан шүдхэрые даралга	
12	Гал-Нурман хааниие даралга	
13	Орголи эрээн гүрөөһэ, Шэрэм минаата хааниие даралга	
14	Абарга-Сэсэн мангадхайе даралга	
15	Х/х-2. Асуудалнуудта тобшо харюу	
	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд ба тэдэнэй уран һайханай заншалнууд – 8 час+1 х/х	
16	Монголой нюуса тобшо. Тэмүүжэнэй уг гарбал	
17	Чингисэй эдир наһан	
18	Тэмүүжэндэ Чингис хаан солые олгоһониинь	
2 четверть		
19	Зохёол соо аман зохёолой зүйлнүүд	
20	Х/х- 3. Чингис хаанай һургаалнууд	
21	Дамба-Даржаа Заяев. Замай тэмдэглэлнүүд	
22	Б.Барадин. Замай тэмдэглэлнүүд	
23	Б.Рабданов. Худалдаа наймаан, түбэд эхэнэрнүүд	
24	Замай тэмдэглэлнүүдэй байгуулга	
	Буддын шажанай зохёолнууд ба тэдэнэй заншалнууд – 3 час	
25	Э.Дугаров. Будда Шакьямуни	
26	Будда Шакьямуни. Нигүүлэсхы сэдхэл	
27	Будда Шакьямуни. Һүүлшын һургаал	
	XX-дохи зуун жэлнүүдэй буряад литература ба тэдэнэй ёһо заншалнууд- 8 час+1х/х	
28	Ч.-Лх.Базарон.Хаарташан	
29	Хаарташан. Зүжэг соо зураглагдаһан үйлэ хэрэгүүд	
30	Хаарташан. Зүжэгэй удха	
31	Д.-Р. Намжилон. Буряад аршааншадай байдал	
32	Х/х-4. Шүлэгэй уран арганууд	
3 четверть		
33	Б.Барадин. Сэнгэ баабай	
34	Сэнгэ баабай. Баян хүнэй үхэл	
35	Б.Барадин. Буряад-монголой уг гарбалай домог	
36	Буряад-монголой уг гарбалай домог	
	Поэт-реформатор - 3 час	
37	Д.Дашанимаев. Тоёон	
38	Д.Дашанимаев. Туг	
39	Х/х-5. Шүлэгэй анализ	

	Романтическа ёһо заншалыг буряад литературада хэрэглэлгэ – 5 час Солбонэ Туяа. М.Н. Богдановай дурасхаалда. Энэл даа түрэхэн таламни.Ангар	
40		
41	Ч. Цыдендамбаев. Концерт	
42	Концерт. Хөөрөөнэй удха, романтическа зүйлнүүд	
43	Д.-Д. Мункоев. Таладаа гарабаб	
44	Поэмын байгуулга, удха	
	Реалистическэ ёһо заншалыг буряад литературада хэрэглэлгэ – 5+1х/х Ц. Дон. Хиртгэхэн нара. Бурхан торхо хоёр.	
45		
46	Тармалгын үе	
47	Буруулган бүрхэг үдэр	
48	Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо	
49	Туужын сюжет, композици	
50	Х/х-6. Раднын дүрэ	
	Гушаад онуудай ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үеын буряад литература 6 час+ 1х/х	
51	К. Цыденов. Хээрэ	
52	Хөөрөөнэй удха	
4 четверть		
53	Х/х-7. Хүдөө нютагай байгаали	
54	Ц. Галанов. Эсэгийн хүбүүн	
55	Зохёолой удха дээрэ хүдэлмэри	
56	Ц. -Д. Дондогой. Эхэ тухай поэмэ	
57	Дайнай үеын хүдөө нютагай байдал	
	Буряад сонет- 3 час	
58	Буряад сонет. Сонедэй түүхэхэ	
59	М.Самбуев. Аласай замда юрөөнэб	
60	Сонедэй удха, байгуулга	
	Хүн түрэлтэн, уг гарбал, уг изагуур- 5 час+1 х/х	
61	Л.Тапхаев. Угай түүхэ	
62	Угай түүхэ	
63	А. Лыгденов. Үншэн	
64	Нюдэнэй аршаан	
65	Хөөрөөнэй удха	
66	Х/х-8. Буряад арадай найхан заншалнууд	
	Арадай аман зохёолой заншалыг буряад литературада хэрэглэлгэ – 2 час	
67	Д. Сультимов. Амиды зула	
68	Амиды зула	

9 класс

Хэшээлэй №	Хэшээлэй темэнүүд	Һуралсалай нара, үдэр
1	Оршол. Буряад уран зохёол	
XX-дохи зуун жэлэй нэгэдэхи хагадай буряад литература – 2 час		
1	XX-дохи зуун жэлэй нэгэдэхи хагадай литература.	

	Зүжэгүүд	
2	Уран зохёолнууд	
Уянгата болон уянгата-үргэлжлэлхэн зохёол- 5 час+ 1х/х		
1	Уянгата болон уянгата-үргэлжлэлхэн зохёол	
2	Мүнхэ Сарьдаг. Саяанда. Л. Тапхаевай оршуулга	
3	Х/х-1. Шүлэгэй анализ	
4	Ц. Г.Галсанов.Уран зохёолшын намтар	
5	Ц. Г.Галсанов.Табан таанараа магтанам	
Үргэлжлэлхэн зохёол -13час+1 х/х		
1	Ц. Дон. Намтар, зохёохы зам	
2	Ц. Дон. Брынзын санха	
3	Гамаа басаганай гэнтын үхэл	
4	Гомбо дайсанай набарта	
5	Юумэн элирхэ тээшээ болобо	
6	Должоной дүрэ	
7	Туужын хэлэнэй онсо шэнжэ	
8	Ц.-Ж. Жимбиев. Зохёохы зам	
9	Ц.-Ж. Жимбиев. Гал могой жэл	
10	Батажаб хүбүүнэй гэр бүлынхидэй дүрэнүүд	
11	Ара талын хүдэлмэри	
12	Мохошогүй зүрхэтэй морин эрдэни	
13	Л/т. Авторай лирическэ дүрэ	
14	Х/х-3. Найруулга. Дайнай үеын эдиршүүл	
Шог зүжэглэмэл зохёол- 3 час		
1	Б.Ш. Эрдынеевэй уран найханай юртэмсэ	
2	Хазаар хара хахал	
3	Зүжэгэй дүрэнүүдэй абари зан	
Литературна хараа шэглэл болон үе саг – 1 час		
1	Литературна хараа шэглэл болон үе саг	
XX-дохи зуун жэлэй хоёрдохи хахад- буряад литературынын хүгжэлтын алтан үе – 24час+3х/х		
1	XX-дохи зуун жэлэй 2-дохи хахад үе	
2	М.Самбуев. Намтар, зохёохы зам-4час+1х/х	
3	Минии таабай	
4	Шүлэгүүдэй удха, уран аргууд	
5	Х/х-4. Шүлэг шэнжэлэн үзэлгэ	
6	Кгу. М.Самбуев. Ленинград тухай шүлэгүүд	
7	Д.-Д.Мункоев. Эхэ тухай дуун	
8	Эхын дүрэ. Эхэ хүнэй хуби заяан	
9	Уянгата прозын хүгжэлтэ	
10	Б. Ябжанов. Намтар, зохёолнууд- 6 час+1х/х	
11	Б. Ябжанов. Эхэ шоно	

12	Х/х-5. Хэһэг шэнжэлэн үзэлгэ	
13	Зохёол соо ажабайдалай орёо асуудалнууд	
14	Зохёолой гол бодол, удха	
15	Кгу. Б. Ябжанов. Нулимса	
16	Ц. Галанов. Намтар, зохёолнууд -9час +1х/х	
17	Ц. Галанов. Саран хүхы	
18	Х/х.Бодомжолго. Хүнэй наһан	
19	Зохёол соо домогуудай үүргэ	
20	Зохёолой удха, байгуулга	
21	Д.-Р.Батожабай. Уран найханай юртэмсэ-7час+2х/х	
22	Д.-Р.Батожабай. Багшашни хэн бэ?	
23	Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара	
24	Х/х. Чулуун-Батын дүрэ	
25	Иван Петровичой дүрэ	
27	Х/х-7. Хүнэй наһан соо багшын үүргэ	
XX зуун жэл. Хубисхалай ба дайнай үе – 13 час+2х/х		
1	XX зуун жэл. Хубисхалай ба дайнай үе	
2	Ц. Дон. Шухата хюдалга-3 час	
3	Зохёолой удха, гол бодол	
4	Ч. Цыдендамбаев. Намтар, зохёолнууд- 7 час+1х/х	
5	Ч. Цыдендамбаев. Илахаяа ошоһомнай	
6	Х/х-8. Шүлэгэй уран аргууд	
7	Гвардеец. Абида ахайхан алтан медалея яларуулаад...	
8	Поэмын гол удха	
9	Ш.Нимбуев. Намтар, зохёолнууд- 3 час+1х/х	
10	Ш.Нимбуев. Эхын юрөөл	
11	Кгу. Эхэ тухай зохёолнууд	
12	Ж. Тумунов. Намтар, зохёолнууд-4 час+1х/х	
13	Ж. Тумунов. Халуун зүрхэн	
	Макар Петровичой дүрэ	
14	Зохёолой удха	

